

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1875. Första Kammaren. N:o 42.

Tisdagen den 18 Maj.

Kammaren sammanträdde klockan 10 f. m.

Justerades protokollet för den 10 dennes.

Upplästes och godkändes Lag-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrivelse N:o 44, i fråga om åtgärder för handelsdomstolars införande i de större städerna inom Sverige.

Företogs val af ytterligare sex suppleanter till Kammarens valmän för utseende af ordförande i Riksgäldskontoret efter Herr Statsrådet Carlson; och befunnos, vid valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

Herr Holmberg	med 31 röster,
Grefve Lewenhaupt.....	» 31 »
Friherre Nordenfalk	» 31 »
Herr Montgommery Cederhielm	» 31 »
Herr Stråle	» 31 »
Herr Brummer	» 31 »

sedan ordningen emellan dem blifvit genom lottning bestämd.

Föredrogs och bifölls Sammansatta Stats- och Banko-Utskottets den 15 dennes bordlagda memorial N:o 3, i anledning af Riksdagens beslut öfver punkten 1 i Utskottets utlåtande N:o 1, angående öfverflyttning till Riksbanken af Riksgäldskontoret nu åliggande lånerörelse, äfvensom erhållen återremiss å tvänne punkter af samma utlåtande.

Föredrogs och bifölls Bevillnings-Utskottets den 15 dennes bordlagda memorial N:o 12, i anledning af återremiss af 83:dje punkten i Utskottets betänkande N:o 6, angående tullbevillningen.

Föredrogs och bifölls Banko-Utskottets den 15 dennes bordlagda memorial N:o 28, i anledning af Kamrarnes beslut rörande Utskottets betänkande N:o 27, i fråga om ändringar i första afdelningen samt i § 10 mom 4, §§ 12, 15 och 17 af bankoreglementet samt om der- till hörande öfvergångsstadganden.

Föredrogs, men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet, Första Kammarens Tillfälliga Utskotts den 15 dennes bordlagda betänkande N:o 11, i anledning af Herr Axel Odelbergs motion om aflåtande af underdånig skrivelse till Kongl. Maj:t angående utarbetande af förslag till ny tulltaxa och uppsägande af den med Frankrike afslutade handelstraktaten.

Förslag till förordningar ang. fast egendoms lagfarande och in-tecknande m. m.

Fortsattes föredragningen af Lag-Utskottets utlåtande N:o 19, i anledning af ej mindre Kongl. Maj:ts nådiga proposition med förslag till särskilda förordningar angående fast egendoms lagfarande och in-tecknande m. m., än äfven enskilda motioner i samma eller dermed sammanhängande ämnen.

5:te punkten.

§ 31.

Herr Fröman: Denna paragraf är till sitt innehåll temligen sväfvande, enär det lärer vara ganska svårt att ådagalägga de förhållanden, under hvilka densamma kan komma till användning. Genom Utskottets åtgärd att borttaga den inskränkning, som finnes i Kongl. Maj:ts proposition, nemligen att sådan fordran, hvarom fråga är, endast kan uttagas ur sjelfva den in-tecknade egendomen, fruktar jag, att tillfälle till missbruk blifvit öppnadt. Jag föreställer mig nemligen, att genom den lydelse, Utskottet gifvit paragrafen, skulle kunna uppstå det missbruk, att en innehafvare af en in-teckning med jämförelsevis sämre betalningsrätt skulle kunna tilltvinga sig en bättre rätt genom att beskylla egendomsegaren att hafva vanvårdat och förderfvat egendomen och på grund deraf göra anspråk på att ur annan fastighetsegarens egendom utfå fordran, som icke skulle kunnat utgå ur fastigheten.

Jag yrkar bifall till Kongl. Maj:ts proposition i denna paragraf.

Herr von Gegerfelt: Den anmärkning, som Herr Fröman framställt mot Utskottets förslag i denna del, vågar jag vördsamt bestrida, ty fordringsegarens rätt att få ut sin fordran, om egendomen vanvårdas, afser naturligtvis, att fordran skall uttagas af den, som är dertill förbunden. Genom egendomens vanvårdande anses skulden genast förfallen, och den betalningsskyldige är då icke blott egendomsegaren, så vida fordringen kan utgå af egendomen, utan äfven

för återstoden den, som har personlig ansvarighet. Kammaren synes hafva fattat det beslut, hvilket jag långt ifrån ogillar, att godkänna Kongl. Maj:ts proposition, åtminstone i hufvudsakliga delar, och jag måste erkänna, att Utskottets ändringsförslag i förevarande hänseende icke är af någon särdeles vigt, hvarför jag vid denna § icke har något yrkande att framställa.

Förslag till förordningar ang. fast egendoms lagförändring och in-tecknande m. m.
(Forts.)

Herr Carleson: Då jag icke varit i tillfälle att åhöra den näst föregående talarens yttrande, fruktar jag att möjligen komma att upprepa, hvad han anmärkt, men anser mig likväl icke kunna underlåta att framställa mina betänkligheter mot paragrafens lydelse, sådan den är af Utskottet föreslagen. Med denna lydelse skulle icke förevarande lagförslag kunna tillämpas på de rättsförhållanden, som redan hafva inträdt, emedan nu icke kan utan kränkning af enskild rätt stadgas, att personlig gäld skall, emot kontrahenternas aftal, anses förfallen derföre, att tredje person i afseende på sin egendom vidtager någon viss åtgärd. Det är ett mycket vanligt förhållande, att för gäld in-tecknad egendom blir såld, utan att det in-tecknade skuldebrevets innehafvare återfår sitt namn och derigenom befrias från ansvarighet för gälden. Detta är isynnerhet mycket vanligt med egendom, in-tecknade för lån i hypoteksföreningar, hvilka efter inträffade eganderättsombyten gjort sådana svårigheter vid ursprungliga låntagarnes eller deras rättsinnehafvares befriande från sitt personliga betalningsansvar, att man slutligen afstått från att dervid åtgöra någon-ting, under förhoppning och antagande att den personliga betalnings-skyldigheten komme att förfalla genom tioårig preskription. Skulle nu Utskottets förslag blifva lag, komme att inträffa, att om en egendom blifvit försäld af en person, som mot in-teckning i densamma upptagit ett amorteringslån, och egendomen sedermera vanvårdas af den nye egaren, så skulle, utan afseende å försträckningsaftalets innehåll, det personliga betalningsansvaret kunna genast utkrävas af säljaren, oak-tadt han ingenting gjort eller underlåtit, hvarigenom han förskylt att nödgas betala en skuld, som, enligt aftalet derom, icke vore förfallen förr än lång tid efteråt. Om den gällande lagen något för litet ser fordringsegarens rätt till godo, synes mig Utskottets förslag alldeles för litet tillgodose jordegarens rätt, hvilken är lika god som den förres.

Jag yrkar bifall till Kongl. Maj:ts proposition, såsom innefattande den lämpligaste medelvägen mellan ytterligheterna.

Efter härmed slutad öfverläggning, gjordes först proposition på bifall till §:n, hvarvid svarades nej, och sedermera proposition på afslag å densamma, för så vidt den skilde sig från motsvarande § i Kongl. Maj:ts förslag, samt bifall till sistberörde § oförändrad, hvilken proposition med ja besvarades.

§§ 32—37.

Biföllos.

Förslag till
förordningar
ang. fast egen-
doms lagfä-
rande och in-
tecknande m. m.
(Forts.)

§ 38.

Herr Caspersson: Jag har mot denna § anmält min reservation. Den gäller blott ett enda ord, nemligen, att ordet »utmättningsförrättaren» borde utbytas mot »utmätningssökanden». Anledningen dertill är, att, om en försummelse af anmälan eger rum, utmätningssökanden derigenom har förlorat sin förmånsrätt, och då jag tror, att det vore rationelast, att fordringsegaren sjelf får bevaka sin rätt, har jag ansett den af mig påyrkade förändringen böra ega rum, hvarföre jag får hemställa, att Kammaren måtte godkänna min sålunda gjorda framställning.

Herr von Gegerfelt: I detta fall är jag nog lycklig att på samma gång kunna försvara Kongl. Maj:ts proposition och Utskottets förslag, hvilket är lika med den Kongl. propositionen. Då fråga här om sista gången förevar i anledning af en annan likartad anmärkning, yttrade jag, att en tjenstemans försummelse icke kan verka till förfång för parternas rätt, utan kommer tjenstemannen att i sådant fall blifva den ersättningsskyldige. Om således en utmättningsförrättare försummar att göra den enligt denna paragraf honom åliggande anmälan, skall han derför ansvara, utan att detta enligt min åsigt minskar utmätningssökandens företrädesrätt.

Jag hemställer om bifall till Utskottets förslag.

Herr Carleson: Vid Herr Casperssons yttrande torde böra anmärkas, att den omständigheten, att utmättningsförrättaren fått sig ålagdt att göra en sådan anmälan, som i den föreslagna §:n omförmäles, icke hindrar utmätningssökanden att göra en slik anmälan, om han finner sitt intresse det fordra.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels bifall till §:n och dels af Herr Caspersson, att densamma skulle antagas med utbyte af ordet *utmättningsförrättaren* emot ordet *utmätningssökanden*; framställes proposition på bifall till §:n samt besvarades med ja.

§§ 39, 40 och 41.

Biföllos.

§ 43.

Herr Carleson: Om jag icke misstager mig, är § 59 här felaktigt åberopad i stället för § 61, hvilket torde böra rättas..

Herr von Gegerfelt: Denna anmärkning är riktig och härleder sig deraf, att Utskottet föreslagit uteslutandet af §§ 47 och 48 i Kongl.

Maj:ts proposition, hvarigenom den der förekommande citation blifvit i Utskottets förslag ändrad. Om dessa paragrafer komma att bibehållas, kommer således § 59 att ändras till § 61. Jag får således vördsamt hemställa, att den föredragna paragrafen måtte bifallas, dock så att siffran 59 ändras till 61, i händelse Kammararen beslutar, att §§ 47 och 48 i Kongl. Maj:ts proposition skola bibehållas.

Förslag till förordningar ang. fast egenoms lagförande och in-tecknande m. m.
(Forts.)

Efter härmed slutad öfverläggning och uppå gjord proposition, bifölls den förevarande §:n med det förbehåll, att, derest de af Utskottet uteslutna §§ 47 och 48 i Kongl. Maj:ts förordningsförslag komme att af Kammararen bifallas och således ingå i förslaget's paragraf-följd, den i förevarande § förekommande hänvisning till § 59 skulle ändras till § 61.

§§ 44 och 45.

Biföllos.

§ 46.

Herr Carleson: Den ändring, Utskottet föreslagit, öfverensstämmer visserligen med gällande lag, men icke med den grundsats, som blifvit följd i förevarande lagförslag, att eganderätt så väl som nyttjanderätt, då den grundar sig på aftal, blir absolut sakrätt genom offentliggörandet, hvarförinnan ingendera är att anse annorlunda än såsom relativ sakrätt. Det kan på sätt och vis med Utskottet sägas, att eganderätten är en fullständigare sakrätt än nyttjanderätten, så vida den sistnämnda är en inskränkning i den förra, men då hvar för sig är en fullständig sakrätt, måste det vara ett oegentligt uttryckssätt att kalla den ena fullständigare än den andra i stället för vidsträcktare eller mera omfattande. Nyttjanderätten är för innehafvaren af lika vigt som eganderätten för dess innehafvare; och för mig åtminstone är ofattligt, hvad det är för slags billighetskänsla, som skulle kräfva, att den, hvilken lagligen i dag förvärfvar en nyttjanderätt, som är lika giltig i och för sig, som den eganderätt, hvilken förvärfvas i morgon, bör låta sin förvärfvade rätt vika för den senare förvärfvade eganderätten. Efter mitt förmenande står den af Utskottet föreslagna ändringen icke i öfverensstämmelse med en af de grundsatser, som äro ledande i de nu framlagda lagarne, och synes icke heller påkallad såsom eftergift åt billigheten, hvarföre jag hemställer om bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herr von Gegerfelt: I detta hänseende måste jag, till den kraft och verkan det kan medföra, yrka bifall till Utskottets förslag. Först och främst är detta öfverensstämmande med nu gällande lag, och öfverensstämmer med grunderna i 16 Kap. 15 § Jordabalken, enligt hvilken § köp bryter legostämman. Således anses nyttjande-

Förslag till förordningar ang. fast egendoms lagfärande och in-tecknande m. m.
(Forts.)

rätten i det fallet såsom mindre bestående, än eganderätten. Med nämnda stadgande står icke väl tillsammans, att eganderätt skall vika för nyttjanderätt, om lagfart och in-teckning samtidigt sökas. Här-till kommer ett praktiskt skäl, som inom Utskottet framhållits såsom varande af stor betydelse, nemligen att fastighetsköp skall ske skrift-ligen och med vittnen, men att aftal om nyttjanderätt kan ske munt-ligen och ej behöfva bevittnas. Det kan nemligen gifva anledning till bedrägerier, så till vida att man uppgör ett antedateradt aftal, i stad om hyra och på landet om arrende; antedateringen kan icke, såsom i fråga om fastighetsköp, styrkas, ty det behöfver icke bevitt-nas. Jag tror, att detta är ett temligen godt skäl för bifall till Utskottets förslag.

Skulle för öfrigt Kammaren bibehålla sin åsigt att bifalla Kongl. Maj:ts proposition, vill jag blott göra den vördsamma anhållan, att, i fall Andra Kammaren bifaller Utskottets betänkande i denna eller andra delar, Första Kammaren icke måtte vid en möjligen blifvande sammanjemkning hålla så strängt på sitt beslut.

Herr von Koch: Jag måste medgifva, att i denna fråga verk-ligen finnas skäl å båda sidor, och det gäller här endast att göra valet mellan olägenheter. När man således står på denna punkt, tror jag det är bäst att, såsom jag vanligtvis gör i tvistiga fall, votera med Konungen och hans rådgifvare, i synnerhet när det är fråga om att få fram ett stort lagförslag, som möjligen kan hänga på detta; och då vi veta, att, om vi antaga Kongl. Maj:ts förslag, som har goda skäl för sig, vi hafva större sannolikhet att kunna få denna viktiga lagförändring genomförd. Detta är anledningen, hvarför jag instämmer med Herr Carleson i yrkande om afslag å Utskottets samt bifall till Kongl. Maj:ts proposition. Jag vill likväl gerna medgifva, att, i synnerhet om det skulle visa sig, att Andra Kammaren skulle vara af motsatt tanke, och det således skulle blifva en sammanjemk-ning, vi då, särdeles om vi från ministerbänken få höra, att man icke har något deremot, icke böra för strängt hålla på, hvad vi beslutat.

Herr Carleson: Emot Herr Gegerfeldts argumentation kan er-inras, att enligt 40 §, som redan är bifallen, skall, då in-teckning för nyttjanderätt sökes, den handling, hvarigenom nyttjanderätten är upplåten, till rätten ingifvas. Ett muntligt nyttjanderättsaftal kan icke enligt förslaget blifva in-tecknad och medföra absolut sakrätt, utan att vara skriftligen upprättadt. För öfrigt synes hvarken rätt-vist eller billigt, att, sedan en person i dag genom aftal med rätter egare förvärfvat en nyttjanderätt, för hvars bevarande han sedermera iakttager allt hvad lag föreskrifver, han det oaktadt skall vara ut-satt för äfventyret att förlora sin rätt därför, att fastighetsegaren några dagar derefter säljer bort egendomen till en annan person, som icke bör antagas hafva lagligen köpt mer än till honom kunnat lag-ligen säljas.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels bifall till den förevarande §:n och dels af Herr Carleson, att Kam-maren, med afslag å §:n, för så vidt den skilde sig från den mot-svarande §:n i Kongl. Maj:ts förslag, skulle bifalla sistnämnde § oför-ändrad, framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till §:n, hvarvid svarades många nej jemte några ja, och sedermera proposition på Herr Carlesons yrkande, då svaren utföllo med många ja jemte några nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Förslag till förordningar ang. fast egen-doms lagfa-rande och in-tecknande m.m.
(Forts.)

Grefve Horn anmälde sig och yttrade: Innan vi komma till 47 § i Utskottets förslag, anhåller jag att få säga några ord. Kongl. Maj:t har i sin nådiga proposition föreslagit, att den 47 § skulle erhålla följande lydelse:

»Varder egendom afträdd till konkurs, innan den, som undfått nyttjanderätt i egendomen, derför sökt in-teckning, och går egendomen till försäljning; då vike innehafvaren af nyttjanderätten för nye ega-ren, ändå att in-teckning för nyttjanderätten sökes, innan eller samma dag nye egaren söker lagfart.»

Denna paragraf har emellertid af Utskottet blifvit i dess förslag utesluten, i sammanhang hvarmed Utskottet beslöt att i den särskilda lagen, angående förändring af 17 Kap. 9 § Handelsbalken, skulle efter 5:te punkten inflickas följande moment:

»Om in-teckning af nyttjanderätt vare lag samma, som om in-teckning för fordran här ofvan i denna paragraf sägs.»

Detta af Utskottet beslutade moment har emellertid vid juster-ingen af Utskottets betänkande blifvit uteglömdt, och det finnes således icke något stadgande om den verkan, som in-teckning för nytt-janderätt skall hafva i konkurs. Jag vill emellertid icke förorda, att denna Utskottets åsigt skulle blifva gällande, utan får föreslå, att 47 § i Kongl. Maj:ts proposition måtte godkännas, emedan jag anser Kongl. Maj:ts proposition i den delen vara fullständigare än Utskot-tets förslag. I Kongl. Maj:ts proposition är det reglementeradt an-gående det förhållande, att om in-teckning sökes under konkurs, och egendomen icke går till försäljning, skall in-teckningen få gälla, hvil-ket deremot icke skulle vara händelsen, om, såsom Utskottet före-slagit, ett moment af anförda lydelsen inflyttas i 17 Kap. 9 § Handelsbalken. Om t. ex. konkurs blir afslutad genom ackord, har in-teckningsegaren, enligt Kongl. Maj:ts förslag, rätt att få samma in-teckning, som redan är sökt, gällande.

Jag får på grund häraf anhålla om bifall till 47 § i Kongl. Maj:ts proposition.

Sedan den 47 § i Kongl. Maj:ts förslag härefter blifvit före-dragen, yttrade:

Herr Caspersson: Jag är väsentligen förekommen af Grefve Horn och får, under åberopande af min reservation, anhålla, att 47

Förslag till
förordningar
ang. fast egen-
doms lag-
farande och in-
tecknande m. m.
(Forts.)

§ i Kongl. Maj:ts proposition måtte bibehållas. I sammanhang härmed får jag yrka, att, sedan denna paragraf blifvit afgjord, § 48 i Kongl. Maj:ts proposition måtte uppläsas och föredragas.

Herr von Gegerfelt: Den 47 § i Kongl. Maj:ts proposition innefattar satser, hvarom man icke gerna kan tvifla, och synes vara temligen öfverflödig; men jag medgifver, att ännu mycket öfverflödigare är Utskottets åtgärd att utesluta denna paragraf.

Öfverläggningen förklarades slutad och den 47 § i Kongl. Maj:ts förslag blef, uppå gjord proposition, af Kammaren bifallen.

§ 48 i Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Carleson: Jag anhåller, att 48 § i Kongl. Maj:ts ifrågavarande förslag måtte blifva antagen.

Häri instämde Herr *von Koch*.

Öfverläggningen förklarades slutad och den ifrågavarande §:n bifölls.

§ 47 i Utskottets förslag.

Herr von Gegerfelt: I denna paragraf har Utskottet föreslagit en redaktionsförändring, i följd af de förra båda paragrafernas uteslutande. Då nu dessa §§ bibehållits, får jag yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition, och att jemväl denna paragraf får den nummerföljd, som den rätteligen tillkommer.

Efter härmed slutad öfverläggning, gjordes först proposition på bifall till §:n, hvarvid svarades nej, samt sedermera proposition derå, att §:n skulle afslås i dess från den motsvarande 49 § i Kongl. Maj:ts förslag afvikande del och sistberörde § oförändrad antagas, äfvensom att de efterföljande paragrafernas nummerordning skulle ändras till öfverensstämmelse med Kammarens beslut, att i förordningsförslaget upptaga de af Utskottet uteslutna 47 och 48 §§ i Kongl. Maj:ts förslag; och blef denna proposition med ja besvarad.

§§ 48, 49 och 50.

Biföllos.

§ 51.

Herr Carleson: Den ändring, som Utskottet vid denna paragraf föreslagit i Kongl. Maj:ts proposition, är den viktigaste af dem som

blifvit ifrågasatte. Den sammanhänger med åtskilliga andra ändringar och fordrar af flera skäl att vid densamma fästes särskild uppmärksamhet. Såsom väl är bekant, hafva ursprungligen nyttjanderättsinnehafvarne icke haft någon sig genom lag tillförsäkrad fordringsrätt i den nyttjade egendomen, för den händelse att nyttjanderätten skulle gå förlorad. Genom 1800 års förordning, som medgaf arrendator rätt att låta inteckna sitt kontrakt, tillförsäkrades honom endast, att penningeinteckning, som sökes efter arrendekontraktets intecknande, icke må medföra rubbning af arrendets bestånd; men i händelse den arrenderade egendomen måste gå på utmättnings- eller konkursauktion, fick arrendatorn icke skadeersättning, om han måste gå ifrån arrendet. Genom 1844 års förordning bestämdes, att andra nyttjanderätter än arrendeaftal skulle, på samma sätt som genom 1800 års förordning var stadgadt, intecknas; och så vidt det varit för mig möjligt att leta ut lagstiftarens mening, var inteckningens ändamål det att åt nyttjanderätten lemna enahanda säkerhet som den genom sistnämnda förordning medgifna inteckningen af arrendeaftal medförde. Om nyttjanderättsinnehafvaren, i följd af jordegarens konkurs eller fastighetens försäljning å utmättningsauktion, måste frånträda sin nyttjanderätt, skulle han således icke erhålla någon ersättning af köpeskillingen för den försålda egendomen.

Gällande lags bestämmelser härutinnan hafva likväl icke ansetts tillräckligt tillgodose nyttjanderättsinnehafvares intresse och har därför i Kongl. Maj:ts nådiga proposition föreslagits dels den bestämmelse, att i händelse vid fast egendoms försäljning utmättningsvis köpeskillingen icke uppgår till det belopp, som erfordras för att fullt gälda fordran, som eger företräde framför intecknad nyttjanderätt, må nyttjanderättsinnehafvaren behålla densamma, om han vid auktionen erlägger skillnaden emellan köpeskillingens belopp och det belopp hvartill inteckningar med förmånsrätt framför nyttjanderätten uppgå, dels ock till anvisning åt nyttjanderättsinnehafvare att, för den händelse han skulle nödgas afstå från nyttjanderätten, bereda sig ersättningssäkerhet genom att söka inteckning för skadestånd till visst belopp. Enligt Utskottets förslag skulle nyttjanderättsinnehafvaren dessutom få den förmån att, utan att han förskaffat sig in-teckning för bestämdt skadestånd, ändock uppträda såsom prioriterad fordringsägare för nyttjanderätten vid försäljning af den egendom, i hvilken samma rätt vore in-tecknad. Hans fordringsrätt blefve dervid till beloppet fullkomligt obestämd, fastän sådant vore stridande mot den af Kammaren sjelf redan godkända och med gällande lag öfverensstämmande grundsatsen, att in-teckning för fordran icke får ske utan till visst bestämdt belopp af penningar eller varor. Går man så långt i tillgodoseendet af nyttjanderättsinnehafvarens intresse, att man tillstöder honom att på dylikt sätt uppträda såsom fordrings-ägare, kan jag icke finna annat, än att fastighetskrediten skall betydligt skadas och jag betviflar, att den, som har kännedom om förhållandena, skulle, om Utskottets förslag i detta hänseende blefve

*Förslag till
förordningar
ang. fast egen-
doms lag-
farande och in-
tecknande m.m.
(Forts.)*

Förslag till
förordningar
ang. fast egen-
doms lag-
farande och in-
tecknande m. m.
(Forts.)

lag, våga att gifva ringaste lån på en penningeinteckning, som till förmånsrätten komme efter en nyttjanderättsinteckning.

Utskottet har antagit, att, om den intecknade egendomen icke kan med bibehållande af nyttjanderätten försälas till det pris, att innehafvare af penningefordran, som eger företräde framför nyttjanderätten, får sin fordran till fullo betäckt, men deremot vid försäljning utan förbehåll om nyttjanderättens bestånd betingar en köpeskilling till högre belopp än nämnde fordran, så är skilnaden att anse såsom värdet på nyttjanderätten. Detta antagande är likväl efter min föreställning oriktig eller kan åtminstone icke uppställas såsom allmän regel, ty ofta är nyttjanderätten af ganska ringa materielt värde som föga eller intet inverkar på köpeanbuden, men nyttjanderättsinnehafvaren en person af den beskaffenhet, att mången icke för något pris vill uppträda såsom köpare af egendomen under vilkor af nyttjanderättens bestånd. Det högre belopp, som egendomen utan den intecknade nyttjanderätten betingade, vore i sådana fall alldeles icke beroende af arrendets eller nyttjanderättens verkliga värde, utan af förhållanden som deraf äro fullkomligt oberoende. Utskottet har egentligen icke haft annat skäl för sitt förslag i detta hänseende än sin uppfattning af hvad som vore billigt, men denna uppfattning är icke ofelbar, och jag tillåter mig ifrågasätta densamma riktighet. Den förman, som skulle beredas innehafvare af nyttjanderätt, kunde för öfrigt knappast undgå att lända fastighetsegarne och deras fordringsegare till förfång, och den af Utskottet föreslagna ändringen i förevarande paragraf, så vidt den icke står i öfverensstämmelse med nu gällande lags grundsatser, skulle icke kunna lända fastighetskrediten till gagn.

På dessa skäl yrkar jag afslag å Utskottets och bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herr von Gegerfelt: Jag nödgas anhålla om Kammarens öfverseende, att jag i denna fråga tager dess tid i anspråk till försvar för Utskottets åsigt. Kongl. Maj:ts förslag i förevarande hänseende tillgodoser visserligen i någon mån nyttjanderättsinnehafvare, hvilka hittills blifvit mycket lidande vid exekutiva försäljningar, ty för närvarande är det ett fullständigt kaos beträffande hvad lagen i det afseendet stadgar. Kongl. Maj:t har nemligen föreslagit, att, om en intecknad fastighet säljes å utmätnings- eller konkursauktion och köpeskillingen, som då erhålles, motsvarar beloppet af de inteckningar, som hafva företräde framför en intecknad nyttjanderätt, innehafvaren förblifver i åtnjutande af densamma, samt att, om köpeskillingen icke uppgår till så högt belopp, nyttjanderätten ändock kan ega bestånd, så vidt innehafvaren deraf vid auktionen betalar skilnaden emellan denna köpeskilling och beloppet af de inteckningar, som ega förmånsrätt framför nyttjanderättsinteckningen. Härigenom är således nyttjanderättsinnehafvarens rätt tillgodosedd, dock endast under det vilkor, att han har kontanter med sig vid auktionstillfället, men i motsatt

fall skulle han, i saknad af ett måhända ringa belopp, blifva af med sin nyttjanderätt utan någon ersättning. Utskottet har deremot föreslagit, att, sedan nyttjanderätten gått förlorad, men köpeskillingen vid förnyad försäljning uppgår till så högt belopp, att den lemnar öfverskott, sedan de fordringar, hvilka ega företråde framför nyttjanderätten, blifvit till fulla guldna, detta öfverskott skall tillkomma den, som förlorat nyttjanderätten. Det är i sjelfva verket nyttjanderätten, som dervid försäljes, och det har syntts Utskottet billigt, att innehafvaren deraf får åtnjuta det nämnda öfverskottet. Att detta skulle strida mot den förut antagna grundsatsen, att in-teckning för fordran skall ske till visst belopp af penningar eller varor, vågar jag bestrida. Den, som utlånar penningar mot in-teckning i fastighet med förmånsrätt efter en nyttjanderättsin-teckning, måste göra sig under-rättad om, huru denna nyttjanderätt är beskaffad. Om köpeskillingen vid första försäljningen uppgår till belopp motsvarande de in-tecknade fordringar, som ega företråde framför nyttjanderätten, eller innehafvaren deraf förmår gälda skilnaden, så få ju efterföljande in-tecknings-egare icke något. Genom nyttjanderättsinnehafvarens oförmåga i be-rörda hänseende, skulle den senare in-teckningshafvaren göra en vinst, hvaraf han i annat fall icke kommit i åtnjutande. Jag vågar der-före, ehuru utan särdeles stort hopp om framgång, yrka bifall till Utskottets förslag i denna del.

*Förslag till
förordningar
ang. fast egen-
doms lag-
farande och in-
tecknande m.m.
(Forts.)*

Herr Holmberg: Ehuru det kan vara gauska vanskligt att söka åstadkomma någon ändring uti ett af Kongl. Maj:t för Riksdagen framlagdt lagförslag, som de flesta af Högsta Domstolens ledamöter godkänt, torde dock sådana betänkligheter böra vika, då man är öfvertygad derom, att en förändring i nämnda förslag är af behovet påkallad för att skydda tusentals mindre bemedlade personer, hvilka, i tillit till helgden af lagligen ingångna aftal, som de till yttermera säkerhet befästat genom in-teckning, förskaffat sig nyttjanderätt till större eller mindre del af fast egendom, eller rätt till undantagsför-måner deraf, samt derefter i jordförbättringar eller byggnader nedlagt icke allenast sin bästa ålders krafter utan äfven mången gång allt som de i öfrigt egt att förfoga öfver. Sådana personer äro i allmänhet undantagshjon, innehafvare af större jordtorp och hvarjehanda näringsidkare med flere, hvilka på landet innehafva lägenheter, å hvilka de för viss längre tid förskaffat sig upplåtelse af besittningsrätt; och om 53 § i Kongl. Maj:ts förslag blefve lag, skulle dessa personer ofta komma att vid en exekutiv försäljning gå som sparfen ifrån axet, helst det är högst sällsynt, att de på förhand betinga sig något till visst belopp bestämdt skadestånd, i händelse af nyttjanderättens förlust, samt antagligt är, att, äfven om de vid ingående af ett nyttjanderättsaftal skulle för sådant fall vilja betinga sig skadeersättning, jordegaren icke skulle gå in på att bevilja en dylik ersättning, hvars belopp, då dessa aftal i allmänhet afse en tid af 49 år, kan vara

Förslag till
förordningar
ang. fast egen-
doms lag-
farande och in-
tecknande m. m.
(Forts.)

svårt att på förhand bestämma och i allt fall, såsom beroende af penningvärdet, kan blifva otillräckligt.

Det har blifvit påstådt, att en inteckning af nyttjanderätt till fast egendom, såsom endast afseende nyttjanderättens bestånd, icke skulle kunna innebära rättighet till godtgörelse för nyttjanderättens förlust. Deremot torde kunna invändas, att, då här icke är fråga om lagskipning utan om lagstiftning, man är oförlindrad att såsom uttrycklig lag stadga hvad som finnes vara af rättvisa och billighet påkalladt; och för öfrigt torde böra bemärkas, att det enligt gällande lag icke är så tydligt, att en inteckning af nyttjanderätt icke medför annan rättighet än att besitta det, hvartill man har nyttjanderätt. I 2 § af Kongl. förordningen den 9 November 1844 stadgas nemligen, bland annat: »Har den, som å aman öfverlätit sin egenderrätt till fast egendom å landet, dervid såsom undantag förbehållit sig nyttjanderätt till större eller mindre del af samma egendom, eller afkomst deraf, ege han säkerhet deraf i den öfverlätta egendomen, med den förmånsrätt, allmänna lagen i 11: 2 J. B. obetald köpeskilling tillägger: men försummar han att, inom den i berörde lagrum utsatta tid, afhandlingen, hvori förmånerna betingade äro, för häradsrätten uppvisa och i inteckningsprotokollet intaga låta, eller att inteckningen derefter behörigen förnya, njute sedan ej bättre rätt, än för annat fordringsanspråk»; och i 17 kap. 9 § 5 mom. Handelsbalken, som handlar om rätt och företräde för hvar annan till gäldbunden egendom, heter det: »angående inteckning af nyttjanderätt vare lag samma, som om inteckning för fordran». Vid sådant förhållande torde det icke vara så synnerligen vågadt att påstå, att den genom inteckning vunna säkerheten för en nyttjanderätts eller ett undantags bestånd under viss aftalad tid måste i sig innebära å ena sidan, hvad nyttjanderättsinnehafvaren angår, rättighet för honom att under den ifrågavarande tiden få vara i ostördt åtnjutande af de fördelar, som nyttjanderätten eller undantaget kan medföra, och å andra sidan, hvad beträffar den intecknade egendomens egare eller senare inteckningshafvare, skyldighet för dem att vidkännas följderna af den minskning i egendomens värde, som kan af nyttjanderättens eller undantagets fortfarande bestånd föranledas. Den ende, för hvilken den intecknade nyttjanderättens eller det med densamma likställda undantagets innehafvare måste vika, är den, som har inteckning till säkerhet för en fordran, med förmånsrätt framför nyttjanderättsin-teckningen. Genom att fylla den brist, som för denna förmånsrättsegande fordran förefinnes, kan nyttjanderättens innehafvare, äfven enligt Kongl. Maj:ts förslag, göra sig ovilkorligen berättigad att fortfarande tillgodonjuta sin nyttjanderätt samt således äfven tillgodogöra sig alla de fördelar, som han sedermera genom densammes försäljning eller annorledes kan sig bereda; och hvad är då naturligare än att, om han icke kan fylla denna brist, och hans nyttjanderätt i följd deraf kommer under försäljning för åstadkommande af den högsta möjliga tillökning i köpeskillingen, som genom nyttjanderättens upp-

offring kan beredas, hvad är då naturligare, säger jag, än att honom tillkommer det öfverskott å nyttjanderättens genom försäljningen utrönta värde, som möjligen kan återstå, sedan den förmånsrättsegande penningefordringens innehafvare fått af samma värde tillgodonjuta sin rätt. Deremot har hvarken den in-tecknade egendomens egare eller innehafvaren af in-teckning med sänre förmånsrätt än den ifrå-gavarande nyttjanderätten någon rättighet att i ringaste mån rubba nyttjanderättens bestånd; och de böra väl då ej heller rimligen, i händelse af egendomens exekutiva försäljning, på innehafvarens af nyttjanderätten bekostnad, tillskyndas en fördel, som, derest ej denna försäljning tillfälligtvis förekommit, omöjligen kunnat af dem vinnas.

Förslag till förordningar ang. fast egen-doms lag-farande och in-tecknade m. m.
(Forts.)

Den föregående talaren har anmärkt, att en bestämmelse, sådan som den af Utskottet i denna § föreslagna, skulle i så måtto menligt inverka på fastighetskrediten, att en in-teckning i egendom, som förut vore besvärad med in-teckning för nyttjanderätt, icke skulle kunna af någon belånas, enär det vore omöjligt att på förhand beräkna, huru mycket en sådan nyttjanderätt skulle komma att inkräkta på egen-domens värde, i händelse egendomen komme att utmättningsvis försäljas. Härtill får jag endast svara, att en sådan beräkning ingalunda är omöjlig, eftersom nyttjanderätten är genom det in-tecknade aftalet till sin omfattning noggrant bestämd; och den senare in-tecknings-hafvaren kan icke undgå att göra en slik beräkning, äfven om Kongl. Maj:ts lagförslag uti ifrå-gavarande hänseende antages, enär, om nytt-janderättens innehafvare tillöser sig den fordran, som har förmåns-rätt framför nyttjanderätten, eller ock utverkar sig dennes medgif-vande, att nyttjanderätten må ega bestånd jemväl i det fall, att han ej till fullo utfår sin fordran, det icke är möjligt vare sig för den in-tecknade egendomens egare eller en senare in-teckningshafvare att rubba nyttjanderätten, hvars innehafvare således förblifver oförhindrad att göra sig till godo de fördelar, som nyttjanderätten kan för honom direkte eller indirekte medföra. Enligt Utskottets förslag skulle en nyttjanderätt aldrig komma att medtaga något af den köpeskillning, som vid den in-tecknade egendomens försäljning under förbehåll af nyttjanderättens bestånd kunde för densamma högst erhållas, utan allenast den del af samma köpeskillings genom nyttjanderättens upp-offring uppkomma tillökning, som möjligen återstår, sedan den för-månsrättsegande penningefordringen blifvit gulden; och jag kan icke inse, huru ifrå-gavarande stadgande skulle i någon mån menligt inverka på fastighetskrediten. Deremot skulle detsamma vara af syn-nerligt gagn till skydd för en mängd mindre bemedlade innehafvare af nyttjanderätter och undantag.

Herr Carleson: Mot den siste talarens tolkning af 1844 års förordning, att derigenom skulle medgifvits nyttjanderättsinnehafvare att i denna egenskap uppträda äfven såsom fordringssegare, vågar jag åbe-ropa någon erfarenhet, i det jag efter fjorton års tjenstgöring i Högsta domstolen icke känner något fall der en nyttjanderättsinne-

Förslag till förordningar ang. fast egendoms lagfärande och intecknande m.m.
(Forts.)

hafvares anspråk att såsom sådan få uppträda jemväl såsom fordringsgare blifvit godkänt. Om ock vid exekutionssäten eller underdomstolar nyssnämnda tolkning af berörda förordning skulle någon gång hafva gjort sig gällande, får den icke derföre anses vara riktig och om man utsträckt den så långt att den blifvit tillämpad jemväl på sådana nyttjanderätter, som grunda sig på arrendeaftal, intecknade jemlikt 1800 års förordning, så tillåter jag mig påstå att den icke har ringaste stöd af lag.

I Kongl. Maj:ts föreliggande förslag har man sökt se nyttjanderättsinnehafvarnes fördelar så mycket som möjligt till godo utan att förnärma någons rätt, men en lag enligt Utskottets förslag i denna del skulle deremot minska den säkerhet, som förefinnes i många förpenningefordringar redan vunnna sakrätter, så vida icke gällande lag i ämnet bör så förstås, som Herr Holmberg uppgifvit, men jag bestridt; och om Utskottets förslag skulle föranleda rättskränkningar, lär det icke kunna af lagstiftaren godkännas.

Herr Caspersson: Den historik öfver lagstiftningen i det nu förevarande ämnet, hvilken min granne på kalmarbänken framställt, är naturligtvis fullkomligt riktig och att 1734 års lag icke innehåller tillräckliga bestämmelser i afseende på nyttjanderätten till fast egendom, är icke underligt, då sådan nyttjanderätt, som nu är den vanliga, icke förekom på den tiden. Hela 1734 års lag talar icke om arrende utan endast om förhållandet mellan jordegare och landtbo. Undantagskontrakt omnämnas icke heller, emedan de ingingo såsom vilkorliga bestämmelser i köpeafhandlingen och ansågos vara fullt betryggade på grund af köpeaftalet. När något undantag gjordes, ansågs det vara en bibehållen sakrätt och inteckning erfordrades icke till säkerhet för denna. Nu har förhållandet blifvit helt annat, sedan man förklarar det nödvändigt att genom inteckning skaffa sig säkerhet för undantagets åtnjutande samt tillika, att en undantags-egares rätt skall gälla efter inteckningens datum. En nyttjanderätts innehafvare kan på intet vis uppträda såsom fordringsegare, alldenstund man i konkurs icke kan bevaka en sakrätt utan endast en fordringsrätt, och man kan icke genom lagstiftning förvandla en sakrätt till en fordran, men då en sakrätt försäljes, uppkommer derigenom fordran. Den förändring, hvilken Lag-Utskottet föreslagit i Kongl. Maj:ts förslag, grundar sig helt och hållet på den princip, Kongl. Maj:t sjelf antagit. Kongl. Maj:t har nemligen såsom en gifven sak antagit, att om en intecknad egendom försäljes, men dervid uppstår öfverskott å köpeskillingen, sedan inteckningshafvarne blifvit förnöjda, så tillfaller detta öfverskott egaren af egendomen. Är icke förhållandet alldeles detsamma, om en nyttjanderätt försäljes, för att betala de fordringsegare, hvilka hafva bättre rätt än innehafvaren af nyttjanderätten? Då bör väl den återstående köpeskillingen tillfalla den, hvars rätt blifvit försäld, på samma sätt som fastighets-

egaren får behålla köpeskillingen, sedan de intecknade fordringarne blifvit betalda.

Vidare har Kongl. Maj:t föreslagit, att om en intecknad nyttjanderätt behöfver tillgripas för att godtgöra de inteckningshafvare, som hafva bättre rätt än denna, får innehafvaren af nyttjanderätten behålla sin rätt, om han betalar den del af köpeskillingen, som erfordras för att fylla bristen. Derigenom har Kongl. Maj:t förklarad, att en innehafvare af en yngre inteckning icke kan tilltvinga sig någon fördel på nyttjanderättsinnehafvarens bekostnad. Om denne betalar det tillskott, som erfordras för att godtgöra innehafvarne af de äldre inteckningarne, så bibehålles han vid sin rätt, och köparen till fastigheten måste tåla att hafva honom kvar. Om han icke kan fullgöra betalningen, så är det icke konsekvent, att öfverskottet tillfaller en person, som har sämre rätt än han. Jag yrkar bifall till Utskottets förslag i denna del.

Förslag till förordningar ang. fast egenoms lagfarande och in-tecknandem. m.
(Forts.)

Grefve Horn: Herr Carleson har i så många hänseenden och så noggrant utvecklat de förhållanden, som denna paragraf afser, att jag icke behöfver mycket orda derom. Jag vill endast med ett exempel förtydliga orimligheten af ett sådant stadgande, som Utskottet här föreslagit. Tänk om oss en gård här i Stockholm, hvilken dess egare uthyr; den är värd 100,000 kronor och hyresaftalet gäller för ett eller annat år. Många spekulanter skulle vilja gifva 100,000 kronor för densamma, om den icke vore uthyrd; nu vilja de kanhända icke betala hälften af detta belopp. Om nu gården säljes utan förbehåll af ett sådant hyresaftal och köpeskillingen går upp till 100,000 kronor, men fastigheten är intecknad för 40,000 kronor, skulle hyresgästen i ersättning för att han måste lemna lägenheten bekomma 60,000 kronor. Detta vore väl den största orimlighet, då hyresaftalet icke kunde vara värdt på långt när så mycket.

För öfrigt anhåller jag få påpeka en oegentlighet i det af Utskottet framlagda förslaget, om det skulle vinna Kammarens bifall. Der stadgas nemligen, att öfverskottet skall tillkomma den, som förlorat nyttjanderätten. Men vi kunna tänka oss, att i en fastighet finnas intecknade *flere* nyttjanderättsaftal och då finnes här intet reglementerat om, i hvilken proportion de olika nyttjanderättsinnehafvarne skola få dela öfverskottet. Icke kan denna delning ske efter den ordning, i hvilken de låtit inteckna sina kontrakt; ty det ena kan afse tio eller tolf tunnland i den ena ändan af gården och ett annat en del i en annan ända. Om principen skulle gillas, sådan Utskottet föreslagit den i denna paragraf, blifver en återremiss nödvändig för att få angående förhållandet mellan nyttjanderättsinnehafvarne lagstiftadt. För min del gifver jag företrädet åt Kongl. Maj:ts förslag i denna del och anser det ytterst vädligt för fastighetskrediten, om ett sådant stadgande blefve antaget, som det Utskottet här föreslagit.

*Förslag till
förordningar
ang. fast egen-
doms lag-
farande och in-
tecknande m. m.*
(Forts.)

Grefve Mörner, Oscar: Bland det viktigaste vid lagstiftningen är väl att tillse, det lagen gifver hägn åt medborgares rättigheter. För närvarande tillåter lagen, att nyttjanderättskontrakter må in-tecknas. Men hvad är det då, som afses med en sådan in-teckning? Jo, att man skall erhålla någon säkerhet för rättighetens tillgodo-njutande. Till någon liten grad eger väl detta rum äfven nu; men sådana förhållanden nu äro, kan dock denna rättighet blifva ganska obetydlig utan nyttjanderättsinnehafvarens förvållande eller fel. Om nu genom antagandet af Kongl. Maj:ts förslag det skulle stadgas, att en innehafvare af nyttjanderätt icke eger rätt till skadestånd i an-nat fall, än då han låtit in-teckna skadeståndet såsom fordran, så är ju klart att någon ersättning icke heller kommer i fråga i annat fall än detta. För närvarande kan frågan anses tvifvelaktig och ehuru jag af en ledamot i Högsta Domstolen hört, att sådan ersätt-ning, hvarom nu är fråga, icke tillerkännes, kunde likväl hända, att en ny lagskipare en vacker dag kommer under fund med, att lagens mening är en annan. Sådana omkastningar i lagskipningen hafva ofta förekommit. Nu är det sålunda en möjlighet för en nyttjande-rättsinnehafvare att komma i åtnjutande af ersättning; men genom Kongl. Maj:ts proposition afklippes hvarje möjlighet för honom i det afseendet.

I likhet med en föregående talare vill jag fråga, hvari billig-heten för ett sådant stadgande ligger. Om en gård, som är in-teck-nad för 30,000 kronor, försäljes, och köpeskillingen icke uppgår till nämnda belopp, samt innehafvaren af nyttjanderätten till gården icke kan fylla bristen, men vid egendomens utbudande utan förbehåll af nyttjanderätten någon bjuder öfver dessa 30,000 kronor, hvari ligger då det obilliga i att nyttjanderättsinnehafvaren får detta öfverskott? Det förhållande, hvarmed Grefve Horn sökte skrämma oss, synes mig snarare vara ett bevis för att den föreslagna lagstiftningen icke är så oriktig, som han påstår. Ty det är klart, att om gården är in-tecknad för 40,000 kronor, men försäljes för 100,000 kronor, så behöfva hyresgästerna icke lemna sina lägenheter utan sitta kvar i sin goda rätt; de hafva då icke förlorat hvarken sina penningar eller sina förmåner, utan bo fortfarande kvar i gården. Men om det för-hållandet inträffar, att endast ett mindre öfverskott uppstår, då är det väl billigt, att nyttjanderättsinnehafvaren får åtnjuta detta, för hvars åstadkommande han blifvit uppoffrad.

Hvad Grefve Horn nämnt om behofvet af återreniss, emedan flere nyttjanderättsinnehafvare kunna finnas vid samma egendom, kan jag icke gilla; ty först utbjudes egendomen med förbehåll af nyttjanderättens bestånd och sedan utan sådant förbehåll, och lärer företrädesrätten särskildt nyttjanderättsinnehafvare emellan bestä-mas efter in-teckningarnes ålder.

Lag-Utskottets förslag finner jag icke innebära någon våda och icke vara stridande mot in-teckningslagens stadganden, utan endast innebära en billig gärd åt rättvisan, utan att i något afseende rubba

fastighetskrediten, hvarföre jag anhåller om bifall till Utskottets förslag till lydelse af ifrågavarande paragraf.

*Förslag till
förordningar
ang. fast egen-
doms lag-
farande och in-
tecknande m. m.
(Forts.)*

Herr Fröman: Ganska viktiga skäl hafva här blifvit anförda både för och emot det af Utskottet framställda förslag. En sanning är, att en nyttjanderättsinnehafvare hittills haft nästan ingen rätt i det fall, som här förutsättes. Men å andra sidan fruktar jag, att Utskottet gifvit honom alltför mycken rätt, så att den rätta medelvägen torde vara funnen i Kongl. Maj:ts förslag. Antages Utskottets förslag, föreställer jag mig, att det skulle kunna hafva retroaktiv verkan, och då blifver orättvisan uppenbar. Innehafvaren af nyttjanderätten skulle nemligen vid fastighetens försäljning med förbehåll af nyttjanderätten taga hela öfverskottet, och efterföljande in-teckningshafvare för fordran skulle icke bekomma någon ersättning. Vidare vill det synas mig, som, om Utskottets förslag antages, följden skulle blifva, att ingen hädanefter vågar lemna penningar i lån mot in-teckning i egendom, der nyttjanderätt är in-tecknad, emedan man alltid skulle hysa farhåga för att ingen säkerhet vunnas för fordringen. Förutsätter man, att lagen icke skulle hafva retroaktiv verkan utan endast gälla för de nyttjanderätter, som hädanefter tillkomma, så har man i det Kongl. förslaget beredt nyttjanderättsinnehafvarne den utvägen att genom att söka in-teckning för skadeståndet till ett bestämdt belopp trygga sig emot de förluster, för hvilka de blifvit utsatte. På dessa grunder förekommer det mig, som skulle man billigtvis tillgodose en nyttjanderättsinnehafvares intresse, utan att derföre afskräcka från in-tecknings tagande efter den in-tecknade nyttjanderätten, om man väljer Kongl. Maj:ts förslag, för hvilket jag för min del kommer att rösta.

Herr von Koch: Här är så mycket ordadt både för och emot det förevarande förslaget, att jag icke vill vara utförlig i mitt yttrande. Jag vill endast gifva tillkänna, att i lagberedningen starkt ifrågasattes att föreslå ett stadgande, ungefär analogt med det som här förekommer i Kongl. Maj:ts förslag, men man vågade då icke gå så långt. Man ansåg der, att skadestånd borde kunna in-tecknas. I Kongl. Maj:ts förslag är nu icke allenast detta upptaget, utan en nyttjanderättsinnehafvare har der blifvit tillgodosedd på två sätt. Det som Utskottet föreslagit är ett tredje sätt, och hvilket, om det blefve väl formuleradt och sedan underkastadt en noggrann granskning, måhända skulle kunna hafva skäl för sig; men så som det nu är redigeradt, anser jag det kunna leda till missförstånd och vara egnad att afskräcka dem, som icke närmare studerat hithörande lagstadganden. Då dertill kommer, att det ena förslaget är godkändt af Kongl. Maj:t och af Högsta Domstolen med en betydande majoritet, tror jag det icke vara skäl att antaga ett annat förslag, som har så liten chance att gå igenom Högsta Domstolens skärseld, som det under sådana förhållanden naturligen måste hafva, i synnerhet

Förslag till
förordningar
ang. fast egen-
doms lag-
förande och in-
tecknande m. m.
(Forts.)

som ganska olika åsikter tyckas hafva gjort sig gällande äfven hos dem, som medverkat till det senare beslutets fattande. Är en sådan ändring, som den Utskottet nu föreslagit, riktig, så är man ju i tillfälle att sedermera få den införd i lagen, när man icke längre riske- rar att därför förlora hela lagen. Jag anhåller om bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Holmberg: Jag ännar ingalunda inlåta mig i lagtolkningsstvist med den ärade ledamot af Högsta Domstolen, som nyss hade ordet och var af annan mening än jag, men ber dock att få erinra, hurusom en annan ledamot af samma domstol ansett de af mig åberopade lagrum gifva stöd för antagandet, att innehafvare af inteckning för nyttjanderätt, servitut eller annan förmån är berättigad att framför senare inteckningshafvare njuta skadestånd för förlusten af den intecknade förmånen.

Hvad beträffar den värde ledamotens från Gotland yttrande, torde han icke hafva gjort sig full reda för, huru det skulle tillgå vid utmätningförsäljning af fast egendom. Dervid utropas nemligen egendomen först med förbehåll af nyttjanderättens bestånd; och om köpeskillingen, såsom han antagit, uppgår till 50,000 kronor, men egendomen är intecknad för förmånsrättsegande fordran till belopp af 40,000 kronor, kommer ju nyttjanderätten att fortfarande bestå och öferskjutande 10,000 kronor tillfalla egendomens egare. Det är endast i det fallet, att köpeskillingen icke uppginge till 40,000 kronor, som nyttjanderätten, på yrkande af penninginteckningens innehafvare, kunde komma under försäljning till åstadkommande af möjlig tillökning i köpeskillingen. Skilnaden emellan de köpeskillingar, som dervid erhållas, då egendomen utropas dels *med* och dels *utan* förbehåll om nyttjanderättens bestånd, måste väl antagas vara det värde, nyttjanderätten då betingat; och ingen kan väl vara närmare att få behållna öferskottet af detta belopp än innehafvaren af nyttjanderätten, genom hvars uppoffring det tillkommit.

Herr Carleson: Öfverläggningen tyckes mig taga en vändning, som påminner om den första saga vi hörde i vår barndom, och jag skall därför nu inskränka mig till att, i anledning af en föregående talares yttrande, erinra, att den nyttjanderätt, som här afses, är af helt annan beskaffenhet än rättigheten till lifränta eller den i en senare paragraf omförmälda rätt att ur egendom erhålla afkomst eller annan förmån till visst belopp i penningar eller varor, hvilket belopp, liksom lifränta, skulle enligt särskild lag kunna kapitaliseras. Den inteckning för nyttjanderätt, hvarom här är fråga, innefattar icke inteckning för bestämdt belopp i penningar eller varor.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels bifall till den förevarande §:n med ändring af orden: »50 § afser»

till orden »52 § afser», dels ock af Herr *Carleson*, att Kammaren, med afslag å §:n, för så vidt den skilde sig från den motsvarande §:n i Kongl. Maj:ts förslag, skulle bifalla sistberörde § oförändrad; framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till §:n med ofvan sagde ändring, hvarvid svarades många nej jemte åtskilliga ja, samt sedermera proposition på Herr *Carlesons* yrkande, då svaren utföllo med många ja jemte åtskilliga nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande. Votering begärdes; till följd hvaraf uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Förslag till förordningar ang. fast egendoms lagfarande och in-tecknande m. m.
(Forts.)

»Den, som bifaller § 51 i det af Lag-Utskottet uti 5:te punkten af utlåtandet N:o 19 framställda förordningsförslag, med ändring af orden »i det fall 50 § afser» till orden »i det fall 52 § afser», röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår Kammaren ifrågavarande §, för så vidt den skiljer sig från den motsvarande § i Kongl. Maj:ts förordningsförslag, samt bifaller sistnämnda § oförändrad.»

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—12.
Nej—43.

§ 42.

Herr von Gegerfelt: I följd af Kammarens nyss fattade beslut, torde Utskottets ändringsförslag i den nu föredragna paragrafen hafva förfallit. Jag får således yrka bifall till motsvarande paragraf i Kongl. Maj:ts förslag oförändrad.

Efter härmed slutad öfverläggning och uppå gjord proposition, afslog Kammaren §:n i dess från den motsvarande §:n i Kongl. Maj:ts förslag afvikande del samt biföll sistberörde § oförändrad.

§ 52.

Herr *Carleson*: I anledning af det beslut, som blifvit fattadt vid § 51, anhåller jag att Kammaren nu äfven ville, med afslag å Utskottets hemställan, bifalla § 54 i Kongl. Maj:ts förslag.

§:n afslogs i dess från den motsvarande §:n i Kongl. Maj:ts förslag afvikande del, och sistberörde § antogs oförändrad.

Förslag till
föreskrifter
ang. fast egen-
doms lag-
förordningar
farande och in-
tecknande m. m.
(Forts.)

§ 53.

Bifölles.

§ 54.

Herr Carleson: Med anledning af Kammarens förut fattade beslut i fråga om § 46, anhåller jag, att Kammaren, med afslag å förevarande paragraf i Utskottets förslag, måtte i stället bifalla motsvarande § 56 i Kongl. Maj:ts förslag.

§:n afslogs i dess från den motsvarande §:n i Kongl. Maj:ts förslag afvikande del, och sistberörde § bifölles oförändrad.

§§ 55—58.

Bifölles.

§ 59.

Herr Fröman: Ehuru det väl icke hör till nu i fråga varande ärende och icke kan blifva föremål för någon min begäran om proposition, ber jag likväl att få erinra derom, att största vikt ligger uppå, att de böcker, i hvilka här i fråga varande anteckningar skola göras, på förhand tillställas domstolar och domare från en central myndighet, vare sig från hofrätterna eller från någon annan myndighet. Med den stora vikt, böckerna komma att erhålla, kan det icke vara likgiltigt, om de hos olika domare och vid olika domstolar föras på olika sätt. Jag har sjelf varit i tillfälle att se, huru andra föreskrifna förteckningar, såsom konkursförteckningar och förmyndareförteckningar, föras på mycket olika och icke alltid tillfredsställande sätt. Det vore mycket att beklaga, om nu i fråga varande anteckningar skulle redan från begynnelsen verkställas på sammanhäftade pappersark af nu vanligaste papperssorter, som så lätt brista och trasas sönder. Jag har, såsom sagdt är, endast velat fästa uppmärksamhet på saken utan att framställa något yrkande.

Grefve Mörner, Carl Göran: Den vikt, föregående talare lade på beskaffenheten af här ifrågavarande böcker, tror jag icke heller kan af någon förnekas, men, då han föreslog att böckerna skulle utdelas af hofrätterna, förefaller det mig som han öfvergifvit den åsigt, från hvilken han utgick, den nemligen, att enhet i deras uppställning skulle råda. Om hvar och en af hofrätterna får inrätta böckerna efter sitt tycke, kan det hända att de blifva temligen olika. Efter mitt förmenande finnes knappast bland alla embetsverk något, som är så litet betungadt af göromål som Justitiestats-departementet, och jag tror derföre att detta departement, utan att blifva öfveranstängdt, skulle kunna ombesörja den i fråga varande utdelningen.

Herr Fröman: Jag erkänner villigt riktigheten af den gjorda anmärkningen och instämmer deruti, att det rättaste torde vara, att den nämnda utdelningen verkställes af Justitiestats-departementet.

Förslag till förordningar ang. fast egendoms lagfarande och in-tecknande m. m.
(Forts.)

Öfverläggningen förklarades slutad, och §:n bifölls.

§ 60.

Herr von Gegerfelt: Jag hemställer vördsamt, att den här förekommande hänvisningen till § 59 måtte ändras till § 61 i likhet med det Kongl. förslaget.

Öfverläggningen förklarades slutad, och §:n bifölls, med ändring af orden: »59 §» till orden: »61 §».

§ 61.

Herr Carleson: Den förändring, Utskottet här föreslår, inskränker sig, så vidt jag förstår, dertill, att det i stad må vara tillåtet att relaxera och postponera in-teckning, på hvilken rättegångsdag som helst. Det är en ändring, som jag för min enskilda del icke skulle under andra förhållanden hafva det ringaste emot, men icke kan finna innebära någon verklig förbättring af Kongl. Maj:ts förslag, och allraminst innefatta tillräckligt skäl att afslå detsamma och framställa ett nytt. Jag hemställer därför, att Kammaren, med afslag å Utskottets förslag till § 61, måtte bifalla § 63 i Kongl. Maj:ts förslag.

§:n afslogs i dess från den motsvarande §:n i Kongl. Maj:ts förslag afvikande del, och sistberörde § antogs oförändrad.

§§ 62 och 63.

Biföllos.

§ 64.

Herr von Koch: Jag anhåller endast om den förändring, att i stället för § 59 må införas § 61.

§:n bifölls med ändring af orden: »59 §» till orden: »61 §».

Ingressen och rubriken.

Biföllos.

*Förslag till
förrordningar
ang. fast egen-
doms lag-
farande och in-
tecknande m. m.
(Forts.)*

Utskottets i 5:te punkten gjorda hemställan.

Herr Grefven och Talmannen yttrade, det Kammaren torde finna, förevarande hemställan blifvit besvarad genom de beslut, Kammarren i afseende å författningsförslaget fattat.

Svarades ja.

6:te punkten.

Första stadgandet.

Bifölls.

Andra stadgandet.

Herr Carleson: Det af Kongl. Maj:t framlagda förslag öfverensstämmer i detta moment med nu gällande lag; hos Kongl. Maj:t har ej heller någon anmälan skett om behovet af en förändring i den syftning, att aftal om nyttjanderätt till hus eller tomt i stad eller till del deraf, så ock till jord som till hus eller tomt hörer, skulle gälla längre än tio år. Vid sådant förhållande, och då behovet först tyckes hafva framträdt, sedan Utskottet framkommit med detta förslag, synes det mig icke finnas tillräckliga skäl att vidtaga den nu föreslagna förändringen, utan får jag hemställa, att Kammarren, med afslag å Utskottets hemställan i hvad den skiljer sig från Kongl. Maj:ts i ämnet aflåtna nådiga proposition, ville bifalla denna nådiga proposition oförändrad.

Herr von Koch: Jag ber endast att få erinra derom, att redan lagberedningen ansåg, att hyresaftal i stad borde få ingås för en tid af 25 år, och att jag i en särskild reservation uttalade den önskan, att sådana aftal skulle kunna ingås på lifstid. Det är verkligen ofta väl behöfligt i stad, att man, utan att köpa hus, dock må kunna etablera en rörelse för längre tid; många slag af rörelse finnas, som dels kräfva dyrbara anläggningar, dels ock att kunderna vänja sig dit. Visserligen får man nu för tiden se, huru det ena stora huset efter det andra rifves omkull hastigt och lustigt, men jag kan ej se att det vore så farligt, om någon gång ett dröjsmål förorsakades med dylika ombyggnader, t. ex. på den grund, att en driftigt och för redbarhet af kunder känd näringsidkare hade ett längre kontrakt. Jag skulle således naturligtvis för min del helst se, att Utskottets förslag blifve antaget. men, vinner jag dervid icke något understöd, skall jag ej framställa något yrkande.

Efter härmed slutad öfverläggning, gjordes först proposition på bifall till förevarande stadgande, hvarvid svarades många nej jemte några ja, samt sedermera proposition derå, att Kammarren, med af-

slag å stadgandet, för så vidt detsamma skilde sig från motsvarande stadgande i Kongl. Maj:ts förslag, skulle bifalla sist berörda stadgande oförändradt, då svaren utföllo med många ja jente några nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

*Förslag till
förrordningar
ang. fast egen-
doms lag-
farande och in-
tecknande m.m.
(Forts.)*

Sista stadgandet samt ingressen och rubriken.

Biföllos.

Utskottets i 6:te punkten gjorda hemställan.

Förklarades hafva blifvit besvarad genom de beslut, Kammaren i afseende å förordningsförslaget fattat.

7:de punkten, innehållande förslag till förändrad lydelse af 17 Kap. 9 § Handelsbalken.

§ 9.

1:sta, 2:dra och 3:dje mom.

Biföllos.

4:de mom.

Herr Carleson: I följd af det beslut, Kammaren fattat vid granskningen af inteckningslagen, föreställer jag mig, att det blir nödvändigt att utbyta den af Utskottet föreslagna lydelse af fjerde momentet mot den i Kongl. Maj:ts förslag upptagna lydelsen af samma moment; anhållande jag om proposition på denna förändring.

Momentet afslogs i dess från det motsvarande momentet i Kongl. Maj:ts förslag afvikande del, och sist berörda moment antogs oförändradt.

5:te och 6:te mom.

Uppå yrkande af Herr von Gegerfelt, biföllos dessa momenter med den nummerordning, de i Kongl. Maj:ts förslag innehade.

Slutstadgandet samt ingressen och rubriken.

Biföllos.

Utskottets i 7:de punkten gjorda hemställan.

Förklarades hafva blifvit besvarad genom de beslut, Kammaren i afseende å förordningsförslaget fattat.

Förslag till
fjörordningar
om fast egen-
doms lag-
färande och in-
tecknande m. m.

(Forts.)

8:de punkten.

§ 1.

Herr Carleson: Enligt Kongl. Maj:ts förslag skulle vid exekutiv försäljning af flera fasta egendomar, som svara för gemensam gäld, det vid försäljningen uppkomna öfverskottet fördelas på de olika egendomarne efter förhållandet mellan de uppskattningsvärden, hvar efter allmän bevillning utgått för näst föregående år. Utskottet har deremot ansett, att den för hvardera egendomen bjudna köpeskillingen skulle vara en bättre beräkningsgrund. Att bevisa hvilket af dessa beräkningssätt kan i allmänhet slå bäst ut, tror jag icke låter sig göra. För Kongl. Maj:ts förslag torde dock tala, att taxeringsvärdet är en förut beräknelig jemförelsegrund, som står i öfverensstämmelse med den i in-teckningslagen antagna. Enligt Utskottets förslag kan man väl i vissa konkreta fall komma till en riktigare jemförelse, men det har emot sig, att jemförelsegrunden är på förhand alldeles oberäknelig. Jag vågar derfor anhålla, att Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan i denna del, bifaller Kongl. Maj:ts nådiga proposition oförändrad.

§:n afslogs i dess från den motsvarande §:n i Kongl. Maj:ts förslag afvikande del, och sist berörde § antogs oförändrad.

§ 2.

Herr Carleson: Den förändring, Utskottet här föreslagit, har tillkommit af omsorg om nyttjanderättsinnehafvarne, och att någon fördel för dem skulle vinnas genom ett sådant försäljningssätt, som Utskottet föreslagit, vågar jag icke bestrida; så mycket mindre, som jag ej rätt förstår det af Utskottet förordade förfaringssättet. Oaktadt emellertid Utskottets förslag möjligen kan hafva skäl för sig, vågar jag dock ej tillstyrka detsammans antagande, emedan jag föreställer mig, att en lag sådan som denna lätt skulle kunna gifva anledning till ganska svåra missförstånd. En person, som å utmätningssauktion köpte en servitutsrätt eller en nyttjanderätt, skulle förmodligen ofta komma att finna sig bedragen på hvad han köpt; han får på auktionen höra utbjudas en servitutsrätt, som hvilar på en egendom till fördel för en annan, men hvilken ej kan öfverflyttas på en tredje; han får höra det bjudas en till viss man upplåten nyttjanderätt, som icke får öfverlätas till tredje person; han tror att han, om han stannar för högsta anbudet, verkligen förvärfvat den utbjudna rättigheten, men hvad han förvärfvat kunde stundom vara allenast en förhoppning om denna rättighet, stundom icke ens detta. Nyttan af en sådan lag synes mig vara mindre än skadan, som man äfventyrar, och derfor anhåller jag om afslag å Utskottets förslag och bifall till Kongl. Maj:ts.

Herr Holmberg: Ehuru det ej är mycket uppmuntrande att begära ordet för att framställa yrkande om bifall till Utskottets förslag, kan jag ej underlåta att göra det vid nu ifrågavarande §, då fråga är om en särskild förordning, som icke står i oskiljaktigt sammanhang med inteckningslagen.

De exekutiva fastighetsförsäljningarna förekomma merendels under svåra penningetider, då oftast ej någon annan kan uppträda såsom spekulant på fastigheter, än den som innehar den första penningeinteckningen, eller någon som på förhand utverkat sig hans anstånd med penningeinteckningens infriande. Vid sådana försäljningar är det omöjligt för en mindre bemedlad innehafvare af en nyttjanderätt eller undantagsförmån att, då fastigheten utropas i sin helhet utan förbehåll om rättighetens bestånd, kunna bjuda derpå. Jag har sjelf haft en lika rik som sorglig erfarenhet deraf, att vid exekutiva försäljningar den, som inropat fastigheten under förbehåll om nyttjanderättens eller undantagets bestånd, men icke bjudit så stor köpeskillning, att den varit tillräcklig för den första penningeinteckningens gäldande, sedermera, då fastigheten utropats utan förbehåll om nyttjanderättens eller undantagets bestånd, icke ökat köpeskillningen med mera än några få riksdaler och sålunda för denna ringa förhöjning i köpeskillningen tillintetgjort en nyttjanderätt eller ett undantag, hvaraf dess innehafvares hela timliga välfärd varit beroende, ehuru han i saknad af medel och kredit ej kunnat göra något anbud på fastigheten i dess helhet. Deremot, om nyttjanderätten eller undantaget, såsom Utskottet föreslagit, jemväl särskildt för sig utbjudes, skall rättighetens innehafvare företrädesvis kunna bjuda dess fulla värde samt derigenom söka bibehålla sig vid tillgodonjutande af den för honom mången gång oersättliga rättigheten; och i allt fall medverkar han till åstadkommande af möjligst högsta köpeskillning för det hela, till gagn för alla dem hvilkas rätt deraf beror. Det af Utskottet gjorda tillägget i Kongl. Maj:ts förslag rubbar icke konsekvensen i detsamma samt är gagnande jemväl derutinnan, att det minskar de menliga följder, som af 2:dra momentets stadgande icke så sällan kunna uppkomma. Den af föregående talare gjorda invändningen, att, vid försäljning af en nyttjanderätt eller ett undantag, en köpare kan misstaga sig i uppfattningen af den rätt, honom i följd af köpet kan tillkomma, torde ej förtjena afseende, helst å landet särdeles ofta förekommer, att nyttjanderätten och undantag utmätas och försäljas, dervid de kontrakt, som om desamma äro upprättade, noggrant utvisa de rättigheter och skyldigheter, som äro i fråga, och hvilka genom försäljningen hvarken inskränkas eller utvidgas i strid mot kontraktets uttryckliga lydelse.

Jag anser mig därför böra yrka bifall till Utskottets förslag till denna §.

Herr von Möller: Då § 11 af inteckningslagen förevar, beklagade jag, att icke något förslag rörande inteckning af lifränta der

*Förslag till
förordningar
ang. fast egen-
doms lag-
farande och in-
tecknande m.m.*
(Forts.)

Förslag till förordningar ang. fast egendoms lagförande och in-tecknande m. m.
(Forts.)

intagits, och jag stödde mig härvid på flera ledamöters i Högsta Domstolen yttranden till det protokoll, som åtföljer Kongl. Maj:ts proposition. Då jag visste, att ej ändring skulle ega rum uti Kongl. Maj:ts förslag, förbigick jag med tystnad den §, der det uttryckligen förklaras, att sådana fordringar, fastän de icke äro till betalning förfallna, dock skola vid utmätningssauktion godtgöras. Jag trodde, att möjligtvis 54 § in-teckningslagen skulle vara tillämplig på lifränta, som är en art af rätt till afkomst eller annan förmån, som upplåtes att utgå af fast egendom. Men då jag nu hört den ledamot af Kam-maren, hvilken såsom Justitie-statsminister framlagt den nådiga pro- positionen, förklara, att han anser lifränta endast vara en fordran, kan jag icke neka, att jag anser mig skyldig att vid denna punkt yttra några ord. Är det en fordran, om jag öfverläter min egendom till en person, mot vilkor att han årligen skall gifva mig en viss afgäld? Uppstår endast en fordran genom de tusentals undantag, som på landet af allmogen upprättas, hvarigenom föräldrar till sina barn upplåta hemman mot en årlig afgäld af penningar eller varor? Jag trodde, att ett sådant undantag kan hänföras till aftal om afkomst eller annan förmån, utgående af fast egendom, till samma kategori som nyttjanderättsaftal. Vi veta, hvilken förmån innehafvaren af en nyttjanderätt har deri, att han genom att betala skilnaden i köpe- skillingen kan få bibehålla sin nyttjanderätt, men om hvarje lifränta betraktas såsom blott fordran, är innehafvaren af lifränta beröfvad en sådan förmån. Likasom föregående talare tror jag, att då Kam- maren gifvit Regeringen ett sådant förtroende-votum genom anta- gande af dessa många lagförslag, kan man väl sätta i fråga, om icke möjligen en förbättring af den utaf Kongl. Maj:t i detta hänseende föreslagna paragraf kunde ega rum för att betrygga tusentals svenska landtbrukare i en rätt, som de tro sig erhålla, då de till sina barn öfverlemnat sina hemman. Jag vågar därför, under den säkra visshet, att denna paragraf väl skall kunna komma att snart nog behandlas och icke på något sätt vara störande för tillämpningen af de an- tagna paragraferna, yrka på afslag.

Grefve Horn: Uti föreliggande förslag stadgas, att vid försälj- ning af in-tecknad utmätt egendom, skall egendomen först utbjudas med förbehåll af nyttjanderätts-aftals bestånd. Går då köpeskillingen till belopp, som motsvarar fordringsin-teckningarne, är saken klar, och lika är förhållandet, om innehafvaren af nyttjanderättsin-teckningen betalar skilnaden emellan fordringsin-teckningarne och erbjudna köpe- skillingen. Då afstannar den eljest i annan ordning påbjudna auk- tionen. Kunna nu innehafvarne af fordringsin-teckningarne ej ur köpe- skillingen erhålla full godtgörelse, skola, enligt Utskottets förslag, de särskilda nyttjanderätterna hvar för sig utropas. Utskottet har likvisst ej tydligt och bestämdt förutsatt, huru sedermera skall för- faras. Sannolikt skall meningens vara den, att, om de särskilda köpe- skillingarne gå till så högt belopp, att alla fordringsin-teckningar blifva

betäckta, skulle auktionen afstanna, men i motsats till en sådan mening säger Utskottet: »Sedan varde egendomen utropad å nyo, utan förbehåll om rättighetens bestånd. Går ej dervid egendomen öfver sammanlagda beloppet af hvad som bjudits vid de förra försäljningarne, stånde vid dessa fast; går den högre, gälle sista försäljningen». Är Utskottets mening, att auktionen skall afstanna, sedan utrop af de särskilda nyttjanderättsaftalen egt rum, derest köpeskillingarne betäcka fordringsinteckningarne, så är redaktionen felaktig. Är åter meningen, att auktionen skall fortgå, kan jag ej inse, hvartill det skall tjena att försälja de förbehållna rättigheterna. Dessutom, om man ock skulle vilja antaga den af Utskottet uttalade princip, kan man dock ej antaga förslaget sådant det nu föreligger. För min del vill jag emellertid ej heller antaga principen, ty den skulle leda till de största oformligheter. Om t. ex. en stadsfastighet skulle på så sätt försäljas, skulle det verka derhän, att sällan någon spekulant bjöde, förr än fastigheten utropades utan förbehåll af nyttjanderättsinteckningar. Detta skulle ju ej gagna nyttjanderättsinnehafvaren, hvilket just af Utskottet afses. Och om en större landegendom utropades, men köpeskillingen ej betäckte fordringsinteckningarne, så skulle kanske 40 eller 50 torpkontrakt komma att hvar för sig utropas. Jag frågar om ej ett sådant sätt skulle minska köplust till egendom. Kontrakten äro utfärdade under beräkning af torparnes personliga tjänstbarheter. Det kan tänkas, att kontrakt kunna inropas af gamla gubbar och gummor, som ej kunna fullgöra villkoren; och skulle måhända icke faran att sådant kunde ega rum nedtrycka egendomens värde? Jag finner således, att det förslag, som emanerat från Utskottet, är alldeles opraktiskt, orimligt och oantagligt, och yrkar därför, äfven på de af Herr Carleson angifna skäl, ogillande af Utskottets förslag och bifall till Kongl. Maj:ts proposition i denna lagfråga.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att under densamma hade yrkats dels bifall till den förevarande §:n, dels af Herr *Carleson*, att Kammaren, med afslag å §:n, för så vidt den skilde sig från den motsvarande §:n i Kongl. Maj:ts förslag, skulle antaga sist berörde § oförändrad, och dels slutligen af Herr *von Möller*, att §:n måtte afslås.

Härefter framstälde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till §:n, hvarvid svarades många nej jemte några ja, samt sedermera proposition på Herr *Carlesons* yrkande, då svaren utföllo med många ja jemte några nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Slutstadgandet, ingressen och rubriken.

Biföllos.

Förslag till förordningar ang. fast egendoms lagförändring och intecknandem.m.
(Forts.)

Förslag till
förrordningar
ang. fast egen-
doms lagfä-
rande och in-
tecknande m. m.
(Forts.)

Utskottets i 8:de punkten gjorda hemställan.

Förklarades hafva blifvit besvarad genom de beslut, Kammaren i afseende å förordningsförslaget fattat.

9:de och 10:de punkterna.

Biföllos.

11:te punkten.

§§ 1 och 2.

Biföllos.

§ 3.

Herr von Koch: Jag tänker ej här göra något yrkande, men vill dock anmärka, att jag fortfarande hyser samma åsigt, som jag inom lagberedningen uttryckte tillika med Professor Schlyter, att i stället för att gå i den riktning att öfverlemna åt en hvar att fritt välja skiftesmän, bör man gå i den uti städerna förr allmänna riktning, nemligen att rätten må nämna skickliga personer, hvilka mot en lindrig afgift äro skyldiga och berättigade att förätta bouppteckningar och arfskiften, på det att dessa viktiga dokument måtte vinna tydlighet, och alla de tvister undvikas i detta afseende, som, efter hvad alla, både jurister och icke jurister, nu veta, föranleda till trassel. Professor Schlyter har närmare utvecklat denna åsigt i lagberedningens protokoll, och jag har velat fästa uppmärksamheten härpå, i fall man en gång finner att det blir värre och värre, om skiftesmän få väljas både här och der. Nu blir skifteskostnaden orimligt hög i förhållanden som äro kuappa, och ofta är det också svårt att få folk, helst der litet eller intet finnes i boet. Äfven med en måttlig afgift, blefve skiftesmännens tjänst god, derest alla blefve tvungna att anlita dem.

Öfverläggningen förklarades slutad, och §:n bifölls.

4—7 §§, ingressen samt Utskottets hemställan.

Biföllos.

12:te punkten.

Bifölls.

Föredrogs ånyo Lag-Utskottets den 12 och 13 dennes bordlagda memorial N:o 21, med förslag till sammanjemkning af Kamrarnes skiljaktiga beslut vid behandling af Utskottets utlåtande N:o 11, i anledning af väckta motioner om ändring af gällande stadganden i fråga om skyldighet att bygga och underhålla allmänna vägar och broar.

Herr von Geijer: Jag har sökt efter bästa förmåga att begrunda de två föreliggande förslagen till sammanjemkning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om väghållningsskyldigheten, nemligen Lag-Utskottets förslag och reservanternes. Det vill synas som skäl saknades att antaga någotdera af dessa förslag; frågan torde denna gång böra förfalla och uppskjutas till en kommande riksdag. Jag är i allt fall öfvertygad om, att förändrade bestämmelser rörande bekostandet af vägunderhållet eller andra onera, hvilka, liksom detta, nu uteslutande tillhöra den i mantal satta jorden, icke kunna förväntas utan i sammanhang med en revision af bevillningsförordningen och den kommunala beskattningen i vissa delar. Genom Riksdagens underdåniga skrifvelse den 24 Maj 1873 har antagandet af nya grunder för utgörande af bevillning af jordbruksfastighet blifvit gjordt till vilkor för indelningsverkets och grundskatternas afskrifning, och i det öfver denna viktiga fråga utarbetade betänkande, som är Riksdagen delgifvet, har särskildt förslag till dessa nya bevillningsgrunder blifvit framställt, hvarjemte och i sammanhang dermed framhållits nödvändigheten af kommunallagarnes delvisa omarbetning. Gerna medgifves dock, att det vore nyttigt, om Riksdagen redan nu antog vissa grunder för en ny lagstiftning rörande väghållningsskyldigheten. Och för min del har jag icke haft något emot Utskottets förra förslag i detta afseende, hvarigenom kostnaden för väghållningen skulle komma att fördelas på samtliga skattdragande efter fyrktalet, med jemkning likväl för olika kategorier beskattningsföremål i förhållande till den större eller mindre nytta, den skattande genom vägarne beredes. Att deremot, såsom Utskottet nu föreslagit, Riksdagen uttalar den åsigten att, jemte i mantal satta jorden, väl idkare af näring och rörelse, men icke professionister, löntagare och penningeegare bekosta väghållningen, finner jag mycket betänkligt. En jorden ensam påliggande gammal börda, sådan som väghållningen, lär enligt all sund beskattningsteori böra anses hafva till största delen, om ock ej helt och hållet, ingått i jordvärdet; och skall denna börda fördelas på äfven andra beskattningsföremål än jorden, torde billighet så väl som kloket och försigtighet bjuda, att en hvar skattskyldig får *någon del* af samma börda. Om jorden verkligen skall beredas någon nämnvärd lättnad i väghållning, går det enligt min tanke icke an att utsträcka detta onus blott till några få härifrån hittills befriade klasser af skattdragande, hvilka, i sådant fall, säkerligen blefve öfver höfvan hårdt betungade. Jag tror derföre, att en

Sammanjemkningsförslag i fråga om väghållningsbesvärets ordnande.

Sammanjemkningsförslag i fråga om väghållningsbesvärets ordnande. (Forts.)

sådan anordning som Utskottet nu föreslagit skulle framkalla många klagomål.

På grund af hvad jag nu anfört, får jag tillstyrka, att Utskottets förslag, som Medkammaren säkerligen kommer att förkasta, måtte blifva af Första Kammaren afslaget.

Herr von Koch: Om det vore möjligt att få proposition på Herr Holmbergs reservation, skulle jag naturligtvis efter de grundsatser, jag under diskussionen uttryckt, ingenting högre önska än att få igenom en sådan skrivelse, som den afser. All sannolikhet synes dock tala för, att Andra Kammarens åsigt blir segrande, då det icke finnes någon reservant från Andra Kammaren. Emellertid förefaller det mig verkligen, som de, hvilka stodo på helt annan grund, än jag står på, när de skulle söka jemka ihop två så olika grunder som slitning och fyrk, icke kunnat beskedligare göra det, än Utskottet nu gjort.

Jag hemställer derföre om bifall till Utskottets hemställan.

Herr Caspersson: De olika beslut, som fattats af Första och Andra Kammaren, hvilat på så helt och hållet olika grunder, att jag för min del anser någon sammanjemkning icke kunna ifrågakomma. Det är icke möjligt att sammanjemka meningarne hos dem, som anse väghållningsskyldigheten vara ett realonus, och dem, som anse den böra vara ett kommunalt åliggande. För att visa huru en sammanjemkning skulle möjligtvis kunna ega rum, utan att beröra sjelfva principerna, är reservanternes förslag framlagdt. Utan att beröra grunden för den ena eller andra Kammarens beslut, hafva reservanterne endast tagit i betraktande det resultat, hvaruti besluten sammanstämma. Jag vill emellertid, då jag förutser, att någon framgång för denna åsigt icke kan vara att påräkna, endast yrka afslag å Utskottets förslag, hvarigenom frågan kommer att förfalla.

Herr von Gegerfelt: Att såsom två af de föregående talarne yrka rätt och slätt afslag å allt sammanjemkningsförslag, torde väl icke vara lämpligt, och det stämmer icke heller öfverens med Kammarens värdighet, att den, när den visat sig vilja gå in på något skäligt förslag i detta hänseende, skulle taga detta tillbaka vid sammanjemkningen. Herr Caspersson anmärkte, att sammanjemkning icke vore möjlig. Utom det att reservanterne sjelfve försökt en sammanjemkning och således väl icke ansett en sådan omöjlig, så är det för öfrigt utgången, som bestämmer, om sammanjemkning är möjlig eller icke; om begge Kamrarne förena sig, visar det att sammanjemkning är möjlig. Utskottet har sökt att gå en skälig medelväg mellan begge Kamrarnes beslut och sökt att uppgöra sitt förslag så, att icke någotdera af dessa beslut måtte för mycket strida deremot. Då Första Kammaren ansett, att fabriker jemte öfriga fastigheter borde deltaga i väghållningen, ligger detta beslut nära en förklaring, att

dessa fabriker skola deltaga i väghållningen äfven med afseende på den vinst, de hemta af sin rörelse. Nu har Utskottet ansett, att all näring och rörelse skola deltaga i väghållningsskyldigheten; dermed menar man naturligtvis den större företagsamheten, icke den mindre, som mera benämnas yrke eller handverk. Att åter, såsom reservanterne, upptaga sådan rörelse och näring, som är förenad med fastighet, låter sig väl knappt göra, ty nästan hvarje näring eller rörelse är förenad med fastighet, nemligen den, hvori den bedrifves, och det beror på en ren tillfällighet, om näringsidkaren eger fastigheten eller icke. Hvad Första Kammaren nu skulle medgifva är, att näring och rörelse finge deltaga i väghållningen, och hvad Andra Kammaren skulle gifva med sig uti, är, att icke kapitalister och de små rörelseidkarne skulle behöfva deltaga i ifrågavarande onus. Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Sammanjemkningsförslag i fråga om väghållningsbesvärets ordnande.
(Forts.)

Herr Holmberg: Att den, som, i likhet med föregående talare, är benägen att förvandla väghållningen till ett kommunalt onus, finner sig tillfredsstäld med Utskottets sammanjemkningsförslag, är icke att undra öfver. Visserligen innehåller det icke, att meningen är att göra detta besvär till ett kommunalt onus, men att Utskottets sammanjemkningsförslag skulle komma att följdriktigt leda dertill, torde vara obestriddligt.

För att emellertid ådagalägga, att denna Kammare vill åstadkomma billig jemkning i väghållningsbesvärets utgörande, ville jag helst yrka bifall till det sammanjemkningsförslag, jag inom Utskottet framställt och i min reservation upptagit; men som proposition ej kan derå begäras, måste jag förena mig med dem, som yrka afslag å Utskottets förslag.

Grefve Mörner, Oscar: Det har yttrats, att det varit Utskottets pligt att sammanjemka, att detta alltid kunde försökas, men att det vore beroende på Kamrarnes beslut, huru det skulle lyckas. Att det varit Utskottets pligt att söka sammanjemka, vill jag erkänna, men då försöket har utfallit så olyckligt, som nu, hoppas jag, att Kammaren skall genom sitt beslut visa, att någon sammanjemkning icke kan ega rum. Om Herrarne öfvertänka dessa förslag och jemföra dem med hvarandra, så är Utskottets s. k. sammanjemkningsförslag ingenting annat än Utskottets förra gången framlagda förslag med någon liten skenbar förändring, ty ovilkorligen hägrar bakom förslaget, att detta besvär skall blifva ett kommunalonus, och önsken I det, mine Herrar, och viljen I frånträda ert förra beslut, då kunnen I antaga detta förslag. Men att det kan kallas sammanjemkning att gå rätt från höger till venster, förmår jag icke inse, ty vid sammanjemkning bör man väl hålla sig midt emellan de stridiga meningarne. Hvad angår det förslag, som fyra ledamöter af denna Kammare framstälde, så tror jag icke vara skäl att insistera på, att det må blifva föremål för proposition; men det hade blifvit uttaladt såsom en åsigt, och då Utskot-

Sammanjemkningsförslag i fråga om väghållningsbesvärets ordnande.

(Forts.)

tet ville behålla sin, ansågo vi ej vara skäl att frångå vår; men, som sagdt, icke framlades förslaget derföre, att vi trodde, att någon proposition derå skulle kunna följa, hvilket icke heller lär kunna ske. Då detta är händelsen, anser jag icke nödigt att längre upptaga tiden, men jag ber Herrarne besinna, att Utskottets förslag i sjelfva verket ovilkorligen leder till att lägga detta onus på kyrken, och fastän man fritager en del, kommer äfven den så hastigt med, att man knappast vet ordet af, innan det är skedt. Då således ingen annan utväg står öppen, får jag yrka afslag å Lag-Utskottets hemställan.

Herr von Gegerfelt: Till dem, för hvilka den åsigten hägrar såsom ett spöke, att väghållningen genom denna skrifvelse framdeles skall göras till ett kommunalonus, har jag icke något annat att säga, än att lagstiftaren måste se hvad som är, och att anspråken icke böra afslås derför, att de framdeles kunna blifva ändå större; jag tror tvärt om, att klokheten bjuder att bifalla dem, då de äro måttliga. Jag har för öfrigt aldrig, åtminstone icke denna gång, talat om, att väghållningen skall blifva ett kommunalonus. Min vän der borta hade derför icke skäl att vända sig emot mig. Utskottets sammanjemkningsförslag öfverensstämmer i allt med Första Kammarens beslut utom deri, att näringsidkare, hvilka såsom andra slita vägarne, skulle deltaga i deras underhåll. Kammaren har sjelf sagt detta, då Kammaren i den här beslutade skrifvelsen nämnt, att fabriker skulle i skyldigheten deltaga, ty dermed afsåges väl icke, att de skulle göra det blott i förhållande till fabriksbyggnadernas värde. Hvad det kommunala bekymret angår, så hemställer jag, huruvida det finnes en större fara för att detta besvär skall blifva ett kommunalonus, om vi bifalla Utskottets förslag, än om vi bifalla reservanternes. Hela skilnaden är, att det senare talar om rörelse, som drifves i förening med fastighet. Jag får yrka bifall till Utskottets betänkande.

Herr Stråle: Om ifrågavarande förslag till skrifvelse skulle leda till den följd, som de ärade talarne, en på smålandsbänken och en på östgötabänken, befara, skulle jag vara med om att afslå skrifvelseförslaget, det vill säga om det skulle leda dertill, att väghållningsskyldigheten i sin helhet öfverflyttades på kyrken. Här är dock icke något annat föreslaget, än att näring och rörelse skulle i någon mindre mån beskattas för ändamålet. Och då, såsom jag vid detta ärendes behandling föregående gång yttrat, det finnes tillräcklig utväg att använda de medel, som betalas af näring och rörelse, till annat än den ordinarie väghållningen, nemligen för tillfälliga väglagningar och broar, som också erfordra kostnad och besvär, ser jag icke någon fara i att bifalla Lag-Utskottets förslag. Jag skulle för min del beklaga, om frågan för denna gång komme att förfalla. Frågan afser ett stort onus för de svenska jordbrukarne, ett onus, som allt jemt är i stigande, och hvilket är så mycket mer känbart, som det trycker endast jordbrukarne, under det så många andra inom kommunen

hafva nytta af vägarne. Förslag om lindring i detta onus återkommer otvifvelaktigt, och, enligt hvad erfarenheten utvisar, stegras anspråken, hvadan det synes mig vara både rättvist, billigt och klokt att antaga Utskottets förslag.

Sammanjämkningsförslag i fråga om väghållningsbesvärets ordnande
(Forts.)

Herr von Geijer: I likhet med en talare här framför mig, kan ej heller jag förstå, hvarföre man hyser så stor fruktan, för att väghållningen skulle kunna blifva ett kommunalonus.

I sjelfva verket är väghållningen nu en kommunalangelägenhet, fastän kostnaden icke utgöres efter samma grund som kommunalutskylder i allmänhet. Ej heller begriper jag att, såsom här sagts, någon fara ligger uti att väghållningen sättes på fyrken.

Om, såsom Utskottet förra gången föreslog, fyrken, vid beräkning af bidrag till väghållningen, ingår med olika pondus för särskilda kategorier beskattningsföremål, kan man ju, i den mån billigheten sådant fordrar, låta bördan falla lättare på en skattdragande än på en annan.

Det gläder mig, att talare, hvilka, i fråga om lämpligaste sättet att ordna väghållningsbesväret, tänka olika med mig, dock instämma i min åsigt, att det skulle väcka mycket missnöje om, vid en ny lagstiftning rörande detta onus, idkare af näring och rörelse komme att deri deltaga, men öfrige skattdragande, hvilka erlægga bevillning för kapital eller arbete, fortfarande derifrån befriades.

Ja, derom är jag så mycket mera viss, som det vore lätt för mig att påvisa kommuner, hvarest vägen slites mycket af tjenstemän men föga eller intet af en del utaf dervarande idkare af näring och rörelse med åsatt ganska högt fyrktal. Den underdåniga skrivelse rörande vägunderhållet, som en föregående Riksdag redan afgifvit, går, efter hvad jag vill minnas, i samma riktning som Lag-Utskottets förslag i dess utlåtande N:o 11, men stämmer föga öfverens med nu föreliggande förslag. Detta är ock ett skäl för mig att vidblifva mitt förra yrkande.

Herr von Koch: Den egentliga anmärkningen, som blifvit framställd af dem, som yttrat sig, är att, genom att man medgäfve en liten del af hvad Utskottet förra gången tillstyrkt, eller en beskattnings uttagande för väghållningen efter fyrk, skulle man öppna dörren för anspråk på, att en dylik beskattning lades på allt, som för närvarande betalar efter fyrk; och på denna grund vill man nu afslå skrivelsen. Jag tror tvärtom, att, när man lyckats få bort ur skrivelseförslaget allt, som tyder på Medkammarens här fruktade mening, eller att detta onus skulle helt och hållet läggas på fyrken, och då i förslaget äro intagna de hufvudgrunder, som af denna Kammare stadgades, man ej bör afslå detsamma. Här uttalades nemligen, att den, som sliter vägarne, skall i proportion dertill betala deras underhåll, och denna åsigt är följd uti detta betänkande. Det är nemligen icke tänkbart, att kapitalister och em-

Sammanjemkningsförslag i fråga om väghållningsbesvärets ordnande.

(Forts.)

betsmän slita vägarne i den proportion, att det lönar sig att taga upp afgifter af dem. Deremot är det tänkbart, att sådan näring och rörelse kan finnas, som icke är förenad med egande af fastighet, men kan förorsaka så betydlig slitning af vägarne, att det kan vara skäl att söka träffa öfverenskommelse om, att af dem skola upp-tagas vissa afgifter för ifrågavarande ändamål. När nu denna fråga itererade gånger förekommit och alltid strandat på principiela svårigheter, men man nu lyckats få ett förslag, som helt och hållet närmar sig vår grundsats i ämnet, så tycker jag, att det vore mycket underligt, om denna Kammare beslutade rent afslag. Att ett förslag nu blir uppgjort är viktigt, äfven därför att väghållningen är ett ständigt stigande onus, som behöfver regleras och fördelas efter en rimligare grund, än den gamla efter hemmantalet. Vägdelningarne äro nu sådana, att man ofta har att resa flera mil för att verkställa en lagning. Således på det att, då saken kommer till Kongl. Maj:ts pröfning, han skall hafva en fullständig ledning i afseende principen, önskar jag, att Kamrarne nu må komma öfverens om detta Utskottets sammanjemkningsförslag.

Herr Holmberg: Läser man Utskottets motivering till förra utlåtandet i frågan, skall man tydligt finna, att det icke är, såsom en föregående talare yttrade sig, »att måla någonting på väggen», då jag säger, att Utskottets nu framlagda förslag leder dertill, att väghållningsbesväret göres till ett kommunalt onus. Af de beskattningsföremål, som efter fyra utgöra kommunalutskylder, har Utskottet väl för närvarande undantagit inkomsten af kapital och arbete; men det lider ej något tvifvel, att jemväl denna inkomst inom kort skulle få deltaga i vägunderhållets bekostande, äfvensom att det allmänna fyrktalet skulle anses vara den lämpligaste fördelningsgrunden de särskilda beskattningsföremålen emellan. Hvad som föreföll vid behandlingen af det år 1868 framställda, men rätteligen förkastade förslaget om vinterväghållningens utgörande efter fyrktal torde kunna lemna ej så ringa stöd åt mitt antagande efter fyrktal och jag kan därför icke stå på deras sida, som vilja godkänna en sådan sammanjemkning, som Utskottet föreslagit.

Herr Stråle: Om man, såsom den senaste talaren och äfven jag, vill undvika att väghållningsbesväret öfverflyttas på fyra, hvilket är då klokare att säga nej till alla förslag och låta detta ständigt växande onus qvarstå på samma grunder som nu, hvaraf följden naturligtvis blir, att anspråken allt mer stegra, eller att gå anspråken på ändring till mötes, så vidt rättvisa och billighet bjuda?

Dessa anspråk äro ju befogade. Vägghållningsbesväret är nu betydligt mera tryckande än förr och blir det i högre grad med hvarje år; och då bör väl en jemkning deri vidtagas. Här är ju endast föreslaget, att detta onus må fortfarande åligga jorden samt, endast i mindre proportion, idkare af näring eller rörelse. Just för att

vinna samma mål, som den siste talaren ansåg önskvärdt, anhåller jag om bifall till Utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till Utskottets ifrågasättande förslag och dels afslag derå, framställdes propositioner på dessa yrkanden samt besvarades med blandade ja och nej; hvarupå Herr Grefven och Talmannen förklarade den senast gjorda propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Sammanjenningsförslag i fråga om väghällningsbesvärets ordnande.
(Forts.)

Herr von Gegerfelt begärde votering.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som bifaller Lag-Utskottets memorial N:o 21, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås memorialet.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—24.

Nej—36.

Föredrogos å nyo och biföllos Lag-Utskottets den 12 och 13 dennes bordlagda utlåtanden:

N:o 22, i anledning af väckta motioner rörande ändring i Kongl. förordningen om egors fredande mot skada af annans hemdjur och om stängselskyldighet för 21 December 1857; och

N:o 23, i anledning af väckta motioner om ändring i gällande bestämmelser i fråga om skyldigheten att hålla damlucka öppen.

Föredrogos å nyo Lag-Utskottets den 12 och 13 dennes bordlagda utlåtande N:o 24, i anledning af väckt motion angående omarbetning af ansvarighetslagen för Statsrådets ledamöter.

Herr Grefven och Talmannen hemställde, att Utskottets förslag måtte paragrafvis företagas till afgörande och ingressen sist förekomma; hvilket bifölls.

1:sta §.

Herr von Gegerfelt: I min vid detta betänkande fogade reservation har jag vågat ifrågasätta, huruvida någon ansvarighetslag

Omarbetad ansvarighetslag för Statsrådets ledamöter.

Omarbetad ansvarighetslag för Statsrådets ledamöter.
(Forts.)

för Statsrådets ledamöter numera vore behöflig, sedan vi fått en fullständig strafflag, som upptager alla embetsförbrytelser och hvars stadganden äro tillämpliga äfven på Statsråden. Jag har dock icke velat vidhålla detta eller på grund deraf göra någon framställning, helst detta skulle fordra ändring äfven af 106 § Regeringsformen, men hvad jag deremot vågar vidhålla det är, att, om en omarbetning af ansvarighetslagen för Statsrådets ledamöter skall företagas, bör denna vara af vida större omfattning än Utskottet nu föreslagit. Utskottet har väl gjort några små temligen obetydliga ändringar, bestående deri, att der nuvarande ansvarighetslag hänvisar till missgerningsbalken, hänvisning i stället blifvit meddelad till strafflagen. Om en Riksrätt skulle ifrågakomma, hvilket jag hoppas aldrig måtte ske, och det åtalade brottet vore så groft som t. ex. förräderi, så tviflar jag icke, eller rättare, är jag säker, att ingen Riksrätt eller någon dess ledamot skall tveka om att, när ansvarighetslagen hänvisar till den nu icke gällande missgerningsbalken, det är den nu gällande strafflagen, som i stället bör tillämpas. Jag tror förden skull, att denna ändring är onödig. Vidare har Utskottet strukit ut en del tjenster, som nu icke finnas. Detta hör till ansvarighetslagens putsning. Men det finnes äfven andra fall, der en sådan putsning af denna lag vore behöflig, och jag har antydtt något sådant i min reservation, hvarför jag icke här vill upprepa det.

Jag anhåller på dessa skäl om afslag å Utskottets hemställan.

Grefve Mörner, Carl Göran: Det skulle säkerligen hafva varit för Kammaren ganska upplysande, om den ärade talaren, som nyss yttrade sig, hade gifvit Kammaren del af de vidsträcktare förslag till förbättring af ansvarighetslagen, hvarpå han förklarade sig vara beredd, men, då vi nu icke fått emottaga något meddelande af hans åsikter i detta hänseende, torde vi väl få nöja oss med det mindre, som Lag-Utskottets öfrige ledamöter kunnat åstadkomma. Att genom antagande af Utskottets förslag åtskillig osäkerhet om hvad som är lag skulle undanrödjas, tror jag för min del icke kunna nekas. Den säkerhet, som den siste talaren uttryckte, huru, i den händelse att en Riksrätt skulle komma i fråga, dess ledamöter skulle förfara, grundar sig blott på hans subjektiva åsigt, och sådana kunna vara mycket olika.

Det är helt annorlunda om en åsigt blifvit godkänd af lagen; då måste man rätta sig derefter. Vi hafva exempel på ett land, der det gått för sig, att en person, till hvilken landet hade stora förbindelser, kunde under flera år utan någon fastställd budget utöfva landets styrelse så som han fann nyttigast, blott därför att ingen ansvarighetslag fanns. Det är icke mycket bättre, om det finnes en otillämplig ansvarighetslag, en lag, som väl uppräknar forseelser, hvilka böra med straff beläggas, men för dem stadgar sådana straffpåföljder, hvilka äro upphäfdade och derfore ej vidare tillämpliga, ty det kan åtminstone vara tvifvelaktigt, huruvida under sådana om-

ständigheter domaren skulle anse sig kunna sätta sin subjektiva öfvertygelse i stället för lagen. Jag för min del tror, att det icke nu är lämpligt att föreslå någon ytterligare förändring, än den Lag-Utskottet ifrågasatt, utan att vi böra nöja oss med att antaga Utskottets förslag, och jag förordar detta förslag egentligen därför, att, om detsamma blir af Riksdagen antaget och inkommer till Kongl. Maj:t, måste det såsom annan lag underkastas granskning, och detta icke blott af Statsrådets egna ledamöter, bland hvilka måhända någon kunde finnas, som hade den subjektiva öfvertygelsen, att det är bra som det är, utan äfven af Högsta Domstolen. Vi skulle då hafva fått ett uppslag till erhållande af en bättre och mera ändamålsenlig ansvarighetslag, än den närvarande. Detta anser jag, som sagdt, vara den hufvudsakliga vinsten af att antaga ett sådant förslag som Utskottets, ty, om detta förslag blir antaget, kan det icke helt enkelt läggas å sido, utan måste underkastas granskning.

Jag yrkar på dessa skäl bifall till den föredragna paragrafen.

Herr Rydin: Jag får för min del instämna i den förste talarens yrkande om afslag å Lag-Utskottets föreliggande betänkande. Jag anser nemligen, att de af Utskottet föreslagna ändringar i ansvarighetslagen icke äro af behovet påkallade, ty, om, såsom den förste talaren nämnde, ett statsråd skulle af Riksrätt dömas att straffas såsom rikets förrädare, lär det vara alldeles likgiltigt, om i domen tillägges: »miste lif, ära och gods», emedan Konungen i detta hänseende har sin berädningsrätt. Dessutom bör väl 4 § i promulgationslagen gifva Riksrättens ledamöter ledning att tolka ansvarighetslagens stadganden i öfverensstämmelse med nu gällande strafflag. Hvad beträffar den andra föreslagna ändringen, eller att i stället för 1 Kap. 12 § Rättegångsbalken insätta 25 Kap. Strafflagen, tror jag för min del att äfven denna ändring är öfverflödig, enär 1 Kap. 12 § Rättegångsbalken redan är ändrad genom Strafflagen, och det bör vara tydligt, att ansvarighetslagens hänvisning vid sådant förhållande gäller det lagstadgande, som blifvit satt i stället för det ändrade.

Så snart det visar sig, att ändring af ansvarighetslagen är af behovet påkallad, skall jag vara med om att göra sådan ändring, men jag anser deremot icke lämpligt, att Riksdagen med anledning af den nu väckta motionen ändrar denna lag i vissa smärre punkter, under det att ganska viktiga bestämmelser, som väl fordra ändring, förklaring och uttydning, lemnas i sitt nuvarande skick. Den siste talaren antog, att, om Riksdagen beslutade de nu föreslagna ändringarne, ansvarighetslagen skulle komma under Högsta Domstolens ompröfning. Att sådant enligt grundlagen kunde ske, vågar jag dock betvifla, ty 106 § Regeringsformen säger uttryckligen, att Riksrätten skall döma »efter allmän lag och den särskilda författning, som till bestämmande af sådant ansvar utaf Konungen och Riksdagen fastställd varder.» Jag tror icke att Konungen i detta fall har rätt att höra Högsta Domstolen eller med andra ord, att Högsta Domstolen

Omarbetad ansvarighetslag för Statsrådets ledamöter.
(Forts.)

Omarbetad ansvarighetslag för Statsrådets ledamöter.
(Forts.)

eger rätt att afgifva särskildt yttrande, emedan så beskaffade frågor endast röra Konungen, såsom regerande i Statsrådet, och Riksdagen. På dessa skäl får jag yrka afslag å Utskottets förslag.

Grefve Mörner, Oscar: Det torde väl ändå icke kunna bestridas, att det folk handlar vist ock klokt, som icke till följd af några subjektiva åsichter företager att rivva sönder sina gamla lagar utan endast tillser, att, så länge några grundade anledningar till missnöje med dem icke finnas, de blifva jemkade och rättade i den mån, att de bringas i öfverensstämmelse med hvad tiden kräfver, men i öfrigt så mycket som möjligt blifva oförändrade.

Hvad nu angår ansvarighetslagen, kan man verkligen icke säga, att något behof af dess ändrande egentligen yppat sig, ty någon tillämpning har icke genom straffbestämmelse skett, och således har mycken försigtighet vid dess omarbetning måst iakttagas. Lag-Utskottet har äfven i någon mån varit bundet af hvad motionären yrkat, och hans yrkande gick icke ut på att någon ny lag skulle skrivas, utan endast »att en granskning må företagas af nu gällande ansvarighetslag för Statsrådets ledamöter, och sådana förändringar dervid i densamma vidtagas, att den bringas till öfverensstämmelse med nu gällande grundlagar och allmän lag.» Det ärende, som förelåg Utskottet, var således icke att sätta sig ned och åstadkomma något vackert stilprof i lagstiftningsväg, utan blott att se till, i hvad mån denna lag kunde stå i strid mot gällande grundlag och allmän lag. Om Herrarne då granska Utskottets förslag, skola Herrarne finna, att Utskottet gjort precis hvad motionären begärt, och således just det, hvartill Utskottet haft befogenhet och hvad som för tillfället behöfdes. Utskottet har tagit bort sådana bestämmelser, som numera äro upphäfdade, såsom »miste lif, ära och gods» och i stället derför insatt »straffes för förräderi». På samma sätt har Utskottet förfarit hela vägen och icke ansett sig böra ändra ett skrifsätt, hvilket, om också föråldradt, dock icke kan anses skadligt eller börande medföra villrådighet hos domaren.

Då den förste talaren frånträdtt sitt yrkande, behöfver jag icke upptaga det till pröfning, men, då nu detta förslag föreligger, vore det väl märkvärdigt, om man beslöte sig för att bibehålla oförändrad en lag, som är delvis antiqverad och innehåller stadganden, som jag för min del icke skulle vilja antaga såsom lag, och som icke stå i öfverensstämmelse med nu gällande lagstiftning. Det är dock icke någon lätt sak att skriva en ansvarighetslag, och jag tycker, att det är bättre att vid ändringen så förfares, att man i hvad utan skada ske kan och således i ordställningarne bibehåller den vi hafva, än att en ny lag skrives, som, om äfven mera putsad i ordalagen, derföre kanske icke blifver begripligare till innehållet.

Som någon annan anmärkning icke blifvit gjord mot den nu föredragna paragrafen och, så vidt jag hört, icke heller mot de följande, anhåller jag om bifall till Utskottets förslag, men jag får för-

klara, att jag gör det alls icke såsom något öfvergångsstadgande, utan i förhoppning att, om en sådan ändring vidtages, Riksdagen på många år icke kommer att besväras med vidare lagstiftande i denna fråga, hvilket jag äfven vågar tro icke blir behöfligt.

Omarbetad ansvarighetslag för Statsrådets ledamöter.
(Forts.)

Jag anhåller om bifall till nu föredragna paragraf.

Herr Rydin: Villigt instämmer jag i hvad den siste talaren yttrade, nemligen att, om de nu föreslagna ändringarne innehölles i lag, och man egde att välja mellan en sådan lag och nu gällande stadganden, man ovilkorligen borde taga den förra, men jag anser det icke vara skäl att nu rubba ansvarighetslagen, denna gamla konstitutionela stadga, som jag hoppas måtte blifva ett rättshistoriskt monument, hvilket aldrig kommer att tillämpas.

Man har yttrat, att, då denna lag aldrig komme att tillämpas, den vore alldeles obehöflig. Jag för min del anser den deremot behöflig och nödvändig, ehuru äfven jag tror, att dess tillämpning aldrig kommer att påkallas, och att under sådana förhållanden börja att ändra denna lag, kan jag icke finna klokt, i synnerhet som det visat sig, att, sedan man ändrat gamla lagar, man dock haft behof af desamma. Ändringar i en sådan lag som denna böra icke vidtagas, förr än det visat sig något behof deraf. Då grundlagen icke bör ändras, utan att ändringen anses både nödig och nyttig, torde denna grundsats böra utsträckas till ansvarighetslagen, och jag anser icke den nu föreslagna ändringen nödig. Om man börjar att göra ändringar i denna lag, tager den ena ändringen den andra med sig, och jag tror icke, att det blir blott ett öfvergångsstadgande, ty under tider, då Riksdagen icke har mycket att göra, kan lätt hända, att man börjar föreslå nya ändringar, och man kommer då från det ena hugskottet till det andra. Det är just för att icke öppna dörren för subjektiva hugskott i afseende på vår gamla ansvarighetslag, som jag påyrkar dess bibehållande i oförändradt skick.

Grefve Mörner, Carl Göran: Jag har svårt att fatta det logiska i den föregående talarens anförande. Han påstod lagen vara otillämplig, men ansåg den ändå böra förblifva oförändrad. Han sade vidare, att den var blott att betrakta såsom ett rättshistoriskt monument. Ja väl! betrakta den så, om man finner detta rätt och tjenligt, men om man vill hafva den qvar blott såsom ett sådant monument, så sätt den då ur möjlighet att tillämpas genom att upphäfva densamma, ty den står i allt fall qvar i handlingarne såsom ett rättshistoriskt monument. Men det vore efter mitt förmenande ett drag af obegripligt lättsinne, om man, då man om en lag säger att den är otillämplig, ändå skulle låta den oförändrad stå qvar.

Herr Caspersson: Hvad talaren från norrlandsbänken yttrade, anser jag vara det kraftigaste skäl, man kan anförä till stöd för behofvet af den utaf Lag-Utskottet nu föreslagna förändring. Då man

Omarbetad ansvarighetslag för Statsrådets ledamöter.
(Forts.)

säger, att lagen endast duger till att vara ett rättshistoriskt monument, och att den icke kan bibehållas under annan förutsättning, än att den icke skall tillämpas, tror jag icke, att man kan kraftigare uttala behovet af en ny lag. Det är väl sant, att den lag, som nu framlägges, icke redigerats med den omsorg, som man nu för tiden fordrar af en lag. Den är vidlyftigare än den behöfde vara och kunde betydligt inskränkas och förtydligas, men den motion, som har legat till grund för Lag-Utskottets åtgöranden, har icke ifrågasatt något annat, än att den skulle bringas i öfverensstämmelse med nuvarande förhållanden och nu gällande lagstiftning. Det uppdrag, Utskottet sålunda fått sig förelagdt, har Utskottet sökt fullgöra. Man har trott det vara så mycket lämpligare att gå denna väg, som man förmodade, att det minsta motstånd skulle derigenom uppväckas mot förslaget. Det är alldeles gifvet, att man icke kan bibehålla en lag, som återoppar redan upphäfdas lagstadganden och påkallar användande af straffarter, som nu mera icke finnas. Det sätt, hvarpå talaren trott, att man bort gå till väga för att tillämpa denna lag, visar bäst, huru olämpligt detta sätt är. I stället för att lagen skulle innehålla bestämda stadganden om straff, så skulle man söka upphäfdas lagar för att sedan jemföra dessa med nu gällande och derefter gissa sig till, huru de skola tillämpas. Detta är så orimligt, att jag vågar hemställa om bifall till det nu föredragna förslaget.

Herr Carleson: Jag ber om ursäkt, derest jag gör mig skyldig till ett förbiseende, derigenom att jag, i tanke att denna lag ej skulle hinna att förekomma till behandling på förmiddagen, måhända försummat att med tillräcklig uppmärksamhet granska den. För den händelse att det skulle förfaras med denna lag så som ofta förut vid behandling af lagförslag, torde vara rådligast att redan vid första paragrafen framställa en anmärkning, som kan inverka på lagen i dess helhet, och jag anser mig därför böra, i anledning af den siste talarens yttrande, fästa uppmärksamheten på ett förhållande, som synes utmärka, att lagförändringen afser icke allenast lagbudens öfverensstämmelse med gällande lag, utan äfven en högst väsentlig ändring, bestående deri, att åt en hvar öfverlåtes att tilltala Statsrådets ledamöter för förmenta embetsfel. Detta är förbjudet genom gällande ansvarighetslags 8 § sista moment, men om jag icke misstagit mig i min uppfattning af förslaget, är sista momentet af 8 § i nyss nämnda lag utstruket af Utskottet, utan att hafva blifvit ersatt af något annat, och vid sådant förhållande kan ifrågasättas, huruvida icke enligt förslaget vore tillåtet hvar och en att mot Statsrådets ledamöter anställa åtal i och för embetets skull. Det finnes de, som anse, att embetsmän i allmänhet icke kunna för embetsfel åtalas af enskilde, hvilken föreställning torde grunda sig på en tolkning af 1807 års förklaring rörande åtal mot domare, men denna föreställnings riktighet är tvifvelaktig, och det kan lätt visas, att både lag

och i praxis tillåta enskilda att för fel i embetet åtala andra embets-
män än domare.

*Omarbetad an-
svarsighetslag
för Statsrådets
ledamöter.
(Forts.)*

Grefve Mörner, Oscar: Hvad angår den nu gjorda anmärkningen, så får jag erkänna, att jag för min del icke har något särdeles emot, om det sista momentet i 8 § finge stå orubbadt kvar. Jag bör dock fästa uppmärksamheten på, att detta moment icke är af någon synnerlig vikt och egentligen icke behöfves; ty om man läser ingressen till lagen, hvilken är af Lag-Utskottet föreslagen att bibehållas, så står der följande: »De (statsråden) äro ej allenast såsom medborgare och för sina personer underkastade hvad allmän lag och laga stadgar bjuda, utan skola och för sina rådslag och gerningar, i och för deras embeten, vara Konungen och Riksdagen ansvarige, på sätt Regeringsformen utstakar och här nedanföre stadgas, men ej i och för dem af enskilde personer kunna tilltalas.» Jemför man nu detta med det ifrågavarande momentet i 8 §, så finner man, att detta innehåller, att föredragande skall »i öfrigt för sin befattnings anses skyldig till enahanda ansvar, som denna lag statsrådsledamot uti föregående §§ ålägger, enligt förseelsens derutinnan utmärkta svarare eller lindrigare beskaffenhet, med derefter lämpade straff; dock må hvarken föredragande eller statsrådsledamot i och för embetets skull i annan ordning, än Regeringsformen utstakar, och således ej af enskild man, kunna tilltalas.» Det är således *till innehållet* absolut detsamma, *till orden* nästan detsamma, som i båda dessa lagrum stadgas. Då nu detta syntes Utskottet vara en pleonasm, och vi skulle söka åstadkomma förbättring i lagen, *så ansågo vi* det ifrågavarande momentet kunna uteslutas. Jag erkänner gerna, att denna lilla skarpsinnighet kunnat utan olägenhet vara borta, men Utskottet har dock visat sig hafva haft ögonen öppna äfven för en sådan omständighet som denna, och att någon skada genom förändringen åstadkomes, lär väl icke kunna påstås, då ingressen står oförändrad kvar. Inom Utskottet höjdes visserligen röster för att utesluta äfven denna; men Utskottet fann ej skäl dertill, utan den bibehölls, och då ansåg man, som sagdt, att 8 paragrafens sista moment kunde saklöst utgå. På dessa skäl vågar jag hoppas, att den ärade talaren icke af denna anledning skall yrka afslag å lagen, och då han icke framställt någon annan anmärkning, hoppas jag äfven, att han skall låna sitt biträde åt Lag-Utskottets förslag.

Herr Rydin: Då diskussionen nu kommit att vidröra 8 § och det är antagligt, att, om 1 § bifalles, äfven alla de öfriga komma att antagas, så ber jag att äfven härom få yttra några ord och skall då fästa uppmärksamheten på, att det icke är så litet, som blifvit borttaget genom det nu ifrågavarande momentets uteslutande. Det är nemligen just den skyldighet till ansvar, som åligger ledamot af Statsrådet, om han i den del af sitt embete, der han icke är rådgifvande, gör sig skyldig till embetsfel. Om således en föredragande

Omarbetad an- skulle i afseende å expeditionerna låta försumlighet eller långsamhet svarighetslag komma sig till last, om han skulle såsom departementschef i strid för Statsrådets mot grundlagen utfärda befallningar till underordnade embetsverk, ledamöter. om han skulle såsom Justitie-statsminister i afseende å tryckfrihets- (Forts.) ärendena vidtagna åtgärder, som stode i strid med gällande lag, så skulle han genom borttagande af detta moment vara fri från ansvar för sådana handlingar, emedan de föregående §§ endast omtala sådana fall, der det gäller att gifva Konungen råd, och det första momentet af 8 § blott stadgar hans skyldighet att tillse, att de från Konungen utgående expeditioner och befallningar öfverensstämma med det förda protokollet. Således anser jag det alldeles icke antyda något slags skarpsinnighet hos Lag-Utskottet, att det utslutit det ifrågakvarande momentet, utan snarare ett förbiseende, som visar, att Utskottet icke insett betydelsen af detta moment, genom hvilket Statsrådet blifver ansvarigt äfven för andra åtgärder i sitt embete än dem, hvilka tillkomma honom i egenskap af rådgifvare. Kammarren torde häraf kunna finna, huru denna nya redaktion af ansvarighetslagen verkligen är i sista stunden på riksdagen hastigt och lustigt tillkommen; och jag tror icke, att det för de omtalade orden i 1 § »miste lif, ära och gods» kan vara skäl att bifalla det framlagda förslaget till ändring af densamma.

Grefve Mörner, Carl Göran: Om den talare, som sist hade ordet, skulle hafva rätt i sin åsigt om den nu å bane bragta frågan, så har han ju tillfälle att göra denna sin åsigt gällande, då vi komma till den §, hvar till den af honom vidrörda fråga egentligen hör. Finner man då tjenligt att bibehålla det omtalade momentet, så må man då fatta ett sådant beslut. Då vi kommit till den punkten, skall jag för min del till äfventyrs äfven yttra mig derom. Nu anser jag det för tidigt; och att vilja på en i afseende på denna ej ännu föredragna § föreslagen åtgärd stödja sitt yrkande om afslag å den nu under öfverläggning varande, hör till de från den nyare logiken hemtade åsikter, hvilka jag icke kunnat följa med. Om detta utgör ett prof på nya logiken vid universiteten, så förefaller denna logik mig något svårfattlig.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till den förevarande paragrafen och dels afslag derå, framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till paragrafen, och då dervid svarades många ja, blandade med nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

Herr *Rydin* begärde votering.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

»Den, som bifaller 1 § i det af Lag-Utskottet uti utlåtande N:o

24 framlagda förslag till förändrad lydelse af ansvarighetslagen för Statsrådets ledamöter, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås paragrafen».

Omarbetad ansvarighetslag för Statsrådets ledamöter.
(Forts.)

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 39.

Nej—17.

Den vidare pröfningen af förslaget uppsköts till nästa sammanträde.

Anmälades och bordlades från nedan nämnda Utskott inkomna utlåtanden, nemligen från

Stats-Utskottet:

N:o 84, i anledning af väckt motion angående afskrifning af grundränta, kronotionde och indelningsverk samt med förslag till de vilkor, hvarunder sådan afskrifning bör ega rum;

N:o 85, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående eftergift af den Norra och Södra Smedjebackarne samt Faktori-trädgården i Örebro stad åsatta ränta, kronotionde och rotering;

Sammansatta Stats- och Lag-Utskottet:

N:o 4, i anledning af väckt motion dels derom, att arbetare vid jernvägsbyggnader måtte ställas under krigslagarne m. m. och dels om beviljande af ett särskildt förslagsanslag till bestridande af de kostnader, som af berörda anordning blefve en följd;

Lag-Utskottet:

N:o 32, i anledning af väckt förslag om förändrad lydelse af 58 och 110 §§ i Kongl. stadgan om skiftesverket i riket den 9 November 1866;

N:o 33, i anledning af väckt förslag om meddelande af bestämmelser rörande verkan af skriftliga aftal;

Omarbetad an-
svarighetslag
för Statsrådets
ledamöter.
(Forts.)

N:o 34, i anledning af väckt förslag om ändring i gällande för-
fattningar om skjutslegan vid de gästgifverier, der entreprenadskjuts
icke finnes;

Första Kammarens Tillfälliga Utskott:

N:o 12, i anledning af Andra Kammarens beslut om aflåtande
af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t, angående beredande af
undervisning åt döfstumma.

Herr Grefven och Talmannen hemstälde, att de i dag för första
gången bordlagda utskotts-utlåtanden måtte sättas främst bland
målen på föredragningslistan till nästa sammanträde, samt det ärende,
som i dag för andra gången bordlagts, nedflyttas till sista rummet
å listan; hvilket bifölls.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades Herr *Wallenberg* un-
der 10 dagar från den 21 dennes.

Justerades 7 protokollsutdrag för detta sammanträde; hvarefter
Kammaren åtskildes kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

In fidem
O. Brakel.